

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TYÖTURVALLISUUDEN KEHITTÄMINEN METSÄNHOITOYHDISTYS LAKEUDESSA

Satu Koivisto

Opinnäytetyö
Toukokuu 2016
Metsätalouden koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Metsätalouden koulutusohjelma

KOIVISTO, SATU:

Työturvallisuuden kehittäminen Metsänhoitoyhdistys Lakeudessa

Opinnäytetyö 53 sivua, joista liitteitä 5 sivua
Toukokuu 2016

Työturvallisuus on aina ajankohtaista. Turvallinen työ on kaikkien oikeus, ja korkea turvallisuuden taso toimii yrityksen käyntikorttina niin asiakkaille kuin yhteistyökumppaneille ja työnhakijoillekin. Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajan ylläpitämään ja parantamaan työpaikan työturvallisuutta yhteistoiminnassa työntekijöiden kanssa.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on työturvallisuuden kehittäminen Metsänhoitoyhdistys Lakeudessa. Erityisesti työssä kiinnitettiin huomiota yksintyöskentelyyn maastossa ja sen turvallisuuden parantamiseen. Opinnäytetyön yhteydessä yhdistyksen toimihenkilöille ja metsureille tehtiin kysely koskien yhdistyksen työturvallisuutta ja työhyvinvointia. Vastaavia kyselyitä ei ollut yhdistyksessä aikaisemmin tehty. Kyselytutkimus toteutettiin kokonaistutkimuksena ja siinä käytettiin sekä määrällisiä että laadullisia tutkimusmenetelmiä. Kysely sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä.

Tuloksista selvisi, että yhdistyksen turvallisuus on hyvällä tasolla, mutta joissain kohdin, esimerkiksi ensiaputarvikkeiden säilyttämisessä, on myös parantamisen varaa. Kyselyssä saadut tulokset ovat luotettavuudeltaan hyviä. Kyselyn vastausprosentti oli korkea, ja nimettömyys antoi mahdollisuuden vastata kysymyksiin rehellisesti. Opinnäytetyön ja kyselyn avulla saatiin hyvät pohjatiedot työsuojelun keskeisimmistä teemoista. Kyselyssä vastaajille annettiin myös mahdollisuus tuoda esille omia ideoitaan ja kehittämis ehdotuksiaan. Yksintyöskentelyn parantamiseen saatiin monia käytännönläheisiä ideoita, esimerkiksi käytännön keinoja miten muut alan toimijat ovat ratkaisseet ongelman.

Jos samanlaisia kyselyitä tehdään säännöllisesti, pystytään seuraamaan työturvallisuuden kehittymistä ja uusien toimenpiteiden vaikutuksia. Vastaavanlaisia kyselyitä voitaisiin tehdä myös muissa metsähoitoyhdistyksissä. Samaa tai samankaltaista kyselypohjaa hyödyntämällä voitaisiin suorittaa myös vertailua yhdistysten välillä. Yhdistykset voisivat myös tehdä enemmän yhteistyötä työturvallisuuden kehittämiseksi, esimerkiksi kehittämällä yhdessä mobiilisovelluksen turvallisuuden parantamiseksi.

Asiasanat: työturvallisuus, metsänhoitoyhdistys, kehittäminen, yksintyöskentely

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree programme of Forestry

KOIVISTO, SATU:

Improvement of Workplace Safety for Forest Management Association Lakeus

Bachelor's thesis 53 pages, appendices 5 pages
May 2016

High workplace safety is a right for everybody, and holding high standards in safety gives companies a positive merit in the eyes of their clients, cooperating companies and possible employees. Finnish laws concerning workplace safety require the employer to maintain and improve safety in cooperation with its employees.

The goal of this thesis is to improve workplace safety at forest management association Lakeus in western Finland. The main focus has been at improving the safety of those working alone in the field. Data for the thesis was collected with a questionnaire, which was directed to clerical workers and foresters. Similar research has not been conducted before. The questionnaire was conducted as a comprehensive study, both quantitative and qualitative research methods were used.

From the results it was apparent that the company's workplace safety was generally at good standing. The reliability of the received answers was good, because of the high rate of answers and the opportunity to answer the questions anonymously. The received data formed a good basis for the thesis. The questionnaire also gave an opportunity for the respondents to bring up their own ideas and points of improvement.

If similar questionnaires or polls are conducted at regular basis, the current situation of the workplace safety can be monitored in relation to implementation of new standards. If the data gathering is conducted between multiple companies the results can be used for comparison. If different companies joined together at improving their workplace safety, they could also implement and develop different safety systems together.

Key words: workplace safety, forest management association, improvement, working alone

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TYÖTURVALLISUUS SUOMESSA JA METSÄALALLA	7
2.1	Työturvallisuudesta ei kannata tinkiä	7
2.2	Metsäalan työsuojelu	8
2.3	PEFC-sertifiointi ja työturvallisuus	10
2.4	Metsänhoitoyhdistys Lakeuden työturvallisuus.....	10
3	KYSELYTUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	13
3.1	Kyselyn laadinta ja toteutus	13
3.2	Tutkimusmenetelmät	15
4	KYSELYN TULOKSET.....	16
4.1	Kyselyn tulokset kysymyksittäin	16
4.2	Kyselyn reliabiliteetti ja validius	21
5	NYKYTILANNE JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET.....	23
5.1	Ensiapu ja ensiapuvälineet.....	23
5.2	Puhelin maastossa	24
5.3	Tapion työturvallisuuskortti.....	26
5.4	Asiakkaiden kohtaamiseen liittyvistä riskeistä	27
5.5	Suurpetojen kohtaaminen	28
5.6	Liikenneturvallisuudesta	29
5.7	Työn henkinen kuormittavuus	32
6	YKSINTYÖSKENTELY JA SIIHEN LIITTYVIEN JÄRJESTELMIEN KEHITTÄMINEN.....	34
6.1	Työturvallisuuskäytäntöjä eri metsäalan toimijoilla.....	36
6.1.1	Metsähallitus	37
6.1.2	UPM.....	39
6.2	Securitaksen tarjoamia työturvallisuuspalveluita	40
7	MUITA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA.....	41
7.1	Hyödyllisiä oppaita työturvallisuuden kehittämiseksi	41
8	POHDINTA.....	42
	LÄHTEET	44
	LIITTEET	49
	Liite 1. Kyselylomakkeen postitusversio 1 (5).....	49

1 JOHDANTO

Turvallinen ja mielekäs työ on meidän kaikkien oikeus. Työturvallisuus ei koskaan mene pois muodista ja sen merkitys työpaikoille on merkittävä. Taloussanomien artikkelin mukaan yksi työntekijän poissaolopäivä maksaa yritykselle keskimäärin 300–350 euroa ja vuosittain ennenaikaisiin työkyvyn menetyksistä johtuviin eläkkeisiin käytetään 20 miljardia euroa vuodessa (Kokko 2010). Esimerkiksi UPM:llä työturvallisuuteen on viimeaikoina tehty merkittäviä panostuksia. Vuoden 2014 vuosikertomuksessa vuotta kuvataan merkittäväksi edistyksen vuodeksi yrityksen työturvallisuuden suhteen. Vuosikertomuksessa puhutaankin ”ryhtiliikkeestä”, jonka myötä tapaturmataajuus on laskenut 70 prosenttia kolmessa vuodessa. (UPM 2014.)

Tämän opinnäytetyön lähtökohtana toimi huomio siitä, että ollessani harjoittelussa Metsänhoitoyhdistys Lakeudella, huomasin, ettei yhdistyksellä ollut kovin tehokasta tapaa pitää kirjaa työntekijöidensä sijainnista heidän työskennellessään yksin maastossa. Tämä koskee erityisesti metsätoimihenkilöitä. Metsurit ja harjoittelijat ovat metsätoimihenkilöiden alaisuudessa ja siten heidän valvonnassaan, jolloin heidän kulloinenkin olinpaikkansa tiedetään melko hyvin.

Työn tavoitteena on parantaa työturvallisuutta Metsänhoitoyhdistys Lakeudessa varsinkin metsätoimihenkilöiden sekä metsurien osalta. Tässä työssä toimihenkilöllä tarkoitetaan nimenomaan metsätoimihenkilöä. Työhön liittyvän kyselyn toteuttamishetkellä joulukuussa 2015, yhdistyksen palveluksessa työskenteli 13 metsätoimihenkilöä sekä 14 metsuria. Opinnäytetyöhön kuuluneen työturvallisuuskyselyn tapaisia kyselyjä ei ollut yhdistyksessä ennen tehty. Vuoden vaihteessa 2016 Metsänhoitoyhdistys Ilmajoki liittyi osaksi Lakeutta, jolloin metsätoimihenkilömäärä lisääntyi kahdella. (Takalampi 2015; Parviainen 2016.)

Työturvallisuuden kehittämishanke päätettiin kohdistaa yhdistyksen omiin työntekijöihin, ja heistä vielä eritoten metsätoimihenkilöihin sekä metsureihin. Yhdistyksellä on lisäksi kolme toimistonhoitajaa, mutta heihin tässä työssä esitellyillä aiheilla ei ole juuri vaikutusta. Vakituiseen henkilökuntaan kohdistuvia ohjeita voidaan soveltaa myös harjoittelijoiden kohdalla. Yrittäjät, eli metsänhoitoyhdistyksen aliurakoitsijat, päätettiin jät-

tää työn ulkopuolelle. Yrittäjillä on velvollisuus huolehtia itsenäisesti omien työntekijöidensä turvallisuudesta. Yrittäjien kanssa toimintatavat sovitaan erillisissä urakointisopimuksissa, joita määrittävät mm. tilaajavastuulaki sekä sertifiointin asettamat kriteerit. (Parviainen 2015a.)

Metsänhoitoyhdistyksissä on parhaillaan käynnissä muutos työturvallisuusrintamalla. Metsänomistajien liitto, jonka kautta työsuojelukäytännöt on aikaisemmin hoidettu, lopetti toimintansa vuoden vaihteessa. Yhdistyksien on siis nyt perustettava omat työsuojelutoimikuntansa. Lakeudella vaalit pidettiin alkuvuodesta 2016. Lakeuden toiminnanjohtaja Jussi Parviainen valittiin tuolloin työsuojelupäälliköksi Lakeuden, Eteläpohjanmaan, Österbottenin ja Keskipohjan metsänhoitoyhdistyksille, jotka päättivät tehdä asiassa yhteistyötä. (Parviainen 2015b.) Aika on siis otollinen uusille ideoille ja toiminnan kehittämiseksi.

Opinnäytetyön tulokset tullaan luovuttamaan metsänhoitoyhdistyksen vapaaseen käyttöön. Työn ohessa tehdyn kyselyn tulokset voidaan myös tarvittaessa luovuttaa yhdistyksen työterveyshuollolle jatkokäyttöä varten. Työterveyshuollossa kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi työntekijöiden määräaikaistarkastuksissa ja toiminnan kehittämisessä.

Käytän työssäni lähteenä myös yhdistyksellä harjoittelussa ollessani oppimiani asioita ja tekemiäni huomioita.

2 TYÖTURVALLISUUS SUOMESSA JA METSÄALALLA

2.1 Työturvallisuudesta ei kannata tinkiä

Työsuojelu koostuu työturvallisuudesta ja työhyvinvoinnista. Työsuojelu on toimintaa, jossa työyhteisö pyrkii tekemään työstä mielekkäämpää, turvallisempaa ja terveellisempää. Työturvallisuudella tarkoitetaan henkilöstön suojaamista esimerkiksi onnettomuuksilta ja työperäisiltä sairauksista niin työpaikalla kuin työmatkallakin. Työturvallisuuteen kuuluvat myös työn riskien selvittäminen sekä vaaratilanteiden ennaltaehkäisy ja seuranta. Työhyvinvoinnilla tarkoitetaan työkykyä ylläpitävää toimintaa, ergonomiaa ja työterveyshuoltoa. (Tikkanen, Aapio, Kaarnalehto, Kammonen, Laitinen, Mikkonen, & Pisto 2008, 151)

Suomessa kuolee vuosittain kymmeniä ihmisiä työtapaturmien seurauksena. Loukkaantuneita on vuosittain yli 100 000 (SAK, 2014). Yli 90 prosenttia työtapaturmista johtuu vääristä asenteista, huolimattomuudesta, välinpitämättömyydestä sekä tietoisesti otetuista riskeistä, joiden kautta tilanteeseen totutaan. Harvempi kuin joka kymmenes tapaturma johtuu jostakin ”hyväksyttävämmästä” syystä, nämäkin usein laiminlyönneistä. Nykyään leistyneen nolla tapaturmaa -ajattelun mukaan kaikki tapaturmat ovat turhia ja vältettävissä. Tärkeintä on vain suhtautua asioihin niiden vaatimalla vakavuudella. (Immonen 2015.)

Suomessa työturvallisuuden historia juontaa juurensa 1880-luvulle keisarin määräykseen ”teollisuusammateissa olevain työntekijän suojelemisesta”. Ensimmäinen työturvallisuuslaki tuli voimaan 1930-luvulla. Tämän jälkeen lainsäädäntöä on uudistettu pariin otteeseen. (Alasalmi 2007.)

Työturvallisuutta ja työsuojelua ohjaavat monet lait ja asetukset. Metsäalaa koskevat tärkeimmät lait on koottu teokseen Metsäalan työsuojelu, jonka ovat koonneet Metsäalan työsuojelutoimikunta sekä Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto. Tärkein toimintaa määrittelevä laki ja toiminnan perusta on tietenkin työturvallisuuslaki. Lakien perusteella on annettu myös lukuisia alempiasteisia säädöksiä, joista erityisesti metsäalalle Valtioneuvoston asetus puunkorjuutyön turvallisuudesta. Lakien lisäksi toimintaa ohjaa-

vat myös työehtosopimukset, työsuojelusopimukset sekä sertifiointi. Tehokaan työsuojelun järjestämiseksi on laadittu lukuisia oppaita, joista osa on lueteltu Metsäalan työsuojelu-teoksen lopussa. (Metsäalan työsuojelu 2006.)

Lain mukaan työnantajalla on oltava työsuojelun toimintaohjelma. Toimintaohjelman tavoitteena on turvallisuuden ja terveellisuuden edistäminen sekä työntekijöiden työkyvyn ylläpito. Ohjelma kattaa myös työpaikan kehittämistarpeet sekä siinä on arvioituna työympäristön eri tekijöiden vaikutukset. (Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738.)

Paitsi että työnantajalla on lakisääteisiä velvollisuuksia, on suuri työtapaturmien määrä myös hallaa yrityksen tai organisaation imagolle. Tapaturmien suuri määrä herättää helposti epäilyjä siitä, että yrityksessä on muutakin pielessä. Tämä saattaa karkottaa asiakkaita. (Kasvun tekijät 2015.) Täytyy myös muistaa, ettei tapaturma-altis ympäristö myöskään houkuttele osaavia työntekijöitä. Työnantajalle saattaa myös tuottaa vaikeuksia löytää osaava sijainen, mikäli työntekijä joutuu olemaan poissa töistä sairauden vuoksi. Vaikka työtapaturmat aiheuttavatkin työnantajalle taloudellisia tappiota, pahinta on kuitenkin työntekijän ja hänen lähipiirinsä kärsimys (Kasvun tekijät 2015).

Työnantaja on lain mukaan myös velvollinen järjestämään työntekijöilleen työterveyshuollon. Työterveyshuollon toimintaan kuuluu niin ennaltaehkäisevää toimintaa kuin sairauksien hoitoakin. Työterveyshuollon tehtävä on mm. tunnistaa ja arvioida työn vaaroja ja kuormittavuustekijöitä sekä ennaltaehkäistä ja seurata niitä. Myös kuntoutuksen järjestäminen kuuluu työterveyshuollon tehtäviin. (Työterveyslaitos 2015.) Työterveyshuollossa pyritään ennen kaikkea ennaltaehkäisyyn. Työterveyshuollon piirissä on Suomessa muutama miljoona palkansaajaa. Järjestelmä on yhteiskunnalle kallis, mutta samalla kannattavaa: toimiva työterveyshuolto lyhentää sairauslomia ja ylläpitää työkykyä. Työterveyslaitoksen tekemän tutkimuksen mukaan työnantajan satsaukset työterveyshuoltoon tulevat takaisin 3-5-kertaisina. (Aamulehti 2016.)

2.2 Metsäalan työsuojelu

Metsäalan työalatoimikunnan tehtävänä on alan työsuojelun kehittäminen ja tehostaminen. Toimikunta käsittelee aktiivisesti työturvallisuuteen ja työsuojeluun liittyviä kysy-

myksiä. Työalatoimikunta tarjoaa myös koulutusta työturvallisuusasioissa ja jakaa työsuojelutietoa sekä pitää yhteyttä työsuojeluasioissa toimiviin organisaatioihin. (TTK 2016.) Metsäalan työturvallisuuteen kiinnitetään paljon huomiota myös maailmalla. Esimerkiksi YK:n alainen Kansainvälinen työjärjestö ILO on julkaissut lukuisia oppaita koskien metsäalan työturvallisuutta. Oppaiden ohjeita pystyy hyvin soveltamaan myös Suomessa. (ILO 2016a; ILO 2016b.)

Metsäalalla työskentelevää uhkaavat monenlaiset tapaturmat. Tapaturmavakuutustenliitosten liitto TVL kerää tilastotietoa alan palkansaajille työpaikalla sattuneista tapaturmista (taulukko 1). Tilastoissa eivät ole mukana yrittäjät tai työmatkalla sattuneet tapaturmat. Taulukossa vuoden 2013 tiedot ovat ennakkotietoja. Eniten tapaturmia aiheuttivat kulkuväylät ja alustat. Muita merkittäviä tapaturmien aiheuttajia olivat lisäksi ihmiset, eläimet ja kasvit kategorია sekä materiaalit, esineet, tuotteet ja sirpaleet kategorία sekä kulkuneuvot. Useimmiten tapaturmien seurauksena syntyvät vammat ovat haavoja ja pinnallisia vammojen sekä sijoiltaan menoja, nyrjähdyksiä ja venähdyksiä. Yleensä tapaturmista johtuvat sairauslomat kestävät muutamia päiviä. (Leinonen 2015.)

AMMATTILUOKKA (3)									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
020 maa-/metsätalousneuvojat	165	138	142	175	202	139	129	164	156
421 riistanvalvojat	2	1	0	2	1	7	0	3	2
441 metsätaloustyön johto	24	29	23	25	27	9	20	22	21
442 metsätyöntekijät	438	515	427	553	357	320	342	282	298
448 metsäkoneenkuljettajat	222	232	245	259	215	273	286	279	252
449 metsänparannustyö	73	88	94	84	87	75	85	85	80
499 metsätuotteiden keruu	1	5	0	2	8	3	2	3	4
YHT	925	1008	931	1100	897	826	864	838	814

TAULUKKO 1. Metsäalan työntekijöille sattuneiden tapaturmien määrät (Leinonen 2015)

Yksi metsäalalle tyypillinen haaste on myös vapaa työaika. Metsänhoitoyhdistysten työehtosopimuksessa on toimihenkilöille määritelty vapaamuotoinen työaika. Tämä tarkoittaa, että ohjeellinen työmäärä viikossa on 40 tuntia, mutta se voi vaihdella päivittäin tai viikoittain. Työehtosopimuksessa on myös määritelty, että toimihenkilö voi hoitaa päivän aikana myös henkilökohtaisia asioitaan. (Työehtosopimus 2014.) Metsurien työaika ei kuulu työaikalain piiriin (Työaika 2016). Metsurit myös työskentelevät usein urakkapalkalla. Esimerkiksi hellesää saattaa estää raivaustyön tekemisen iltapäivällä, jolloin voi

olla suositeltavaakin tulla töihin aikaisemmin aamulla tai työskennellä myös viikonloppuna, mikäli sää viilenee.

Merkittävä riskitekijä metsäalalla on yksintyöskentely maastossa. Varsinkin toimihenkilöt saattavat päivän aikana käydä usealla eri kohteella ympäri toimialuettaan. Lisähaasteen seurantaan tuo se, että suunnitelmat saattavat myös muuttua monta kertaa päivässä. Yksikin puhelinsoitto saattaa pistää koko päivän suunnitelman uusiksi. Tällöin on hyvin vaikeaa ylläpitää ajantasaista tietoa siitä, missä kukakin liikkuu. Tämä on suuri riski silloin, jos jotakin sattuu ja paikalle tarvittaisiin nopeasti esimerkiksi ambulanssi.

2.3 PEFC-sertifiointi ja työturvallisuus

Työsuojelulle annetut minimivaatimukset on määritelty lainsäädännössä, mutta työnantajien olisi aina syytä pyrkiä parhaaseensa. Sertifiointiin kuulumisen on vapaaehtoista, mutta siihen sitouduttuaan on luonnollisesti noudatettava sertifiointin vaatimuksia.

Metsänhoitoyhdistys on sitoutunut noudattamaan PEFC-metsäsertifiointin vaatimuksia. PEFC-metsäsertifiointin kriteereissä on myös monia työnantajaa velvoittavia kohtia. Työntekijöille on muun muassa luotava edellytykset turvalliseen ja laadukkaaseen työntekoon. Kriteereissä työnantaja veloitetaan muun muassa varmistamaan, ettei työ vaaranna työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä, ja että työntekijöillä on yleiset turvallisuusohjeet. Työnantajan on myös järjestettävä lainmukainen työterveyshuolto sekä sopivaa työkykyä ylläpitävää toimintaa. (PEFC-metsäsertifiointin kriteerit 2015.)

2.4 Metsänhoitoyhdistys Lakeuden työturvallisuus

Työn lähtökohtana toimi havainto siitä, ettei yhdistyksellä ole kovin tehokasta keinoa pitää kirjaa maastossa työskentelevien työntekijöidensä sijainnista. Sijainnin tietäminen olisi ensisijaisen tärkeää esimerkiksi silloin, jos työntekijää ei ala kuulua illalla kotiin.

Työn haastavuutta lisää se, että metsäalalla on monia piirteitä, jotka erottavat sen ns. normaalista toimisto- tai tehdastyöskentelystä. Toimistoissa ja tehtailta työmaa-alue on tarkkaan rajattu, jolloin sitä ja sen sisältämiä riskejä voidaan tarkkailla, valvoa ja tunnistaa

tehokkaasti. Metsäalalla työskentelyalueena voi olla koko maakunta tai useamman maakunnan alueelle yltävä alue.

Metsänhoitoyhdistyksessä sijaisen löytäminen metsätoimihenkilölle nopeasti voi olla hyvin haastavaa. Perehdyttäminen ja talon tavoille oppiminen vie aikansa. Metsäalalla toiminta saattaa myös olla voimakkaasti henkilösidonnaista eli metsänomistajat haluavat asioida tietyn metsäneuvojan kanssa.

Metsänhoitoyhdistys Lakeudella työsuojelu toteutetaan tiiviissä yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Työterveyshuollon kanssa on laadittu toimintasuunnitelma, jossa on mm. listattu organisaation työntekijöihin kohdistuvat keskeiset altisteet ja kuormitustekijät, mm. siitepöly, punkit, melu ja torjunta-aineet. Toimintasuunnitelman tavoitteina ovat työterveyshuollon painopisteen siirtäminen ennaltaehkäisevään työhön sekä poissaolojen pitäminen nykyisellä hyvällä tasolla. Työterveyshuolto myös kerää tietoa sattuneista tapaturmista ja läheltä piti -tilanteista (Terveystalo 2015.) Tässä työssä käsitellään joitain samoja aiheita, mutta keskitytään enemmän niihin, joita on työterveyshuollon kanssa pohdittu vähemmän.

Metsänhoitoyhdistys Lakeudessa toimihenkilöiden ja metsurien toiminta-alueet ovat suhteellisen pieniä, yleensä yksi kunta tai sen osa. Osa toimihenkilöistä toimii koko yhdistyksen alueella esim. kiinteistönvälitykseen erikoistuneet toimihenkilöt sekä tie- ja oja-palveluiden suunnittelija.

Metsureille on määritelty vastuutoimihenkilö, jonka alaisuudessa ja työmailla he työskentelevät. Toimihenkilöiden tehtävänä on seurata, missä heidän alaisuudessaan työskentelevät metsurit kulloinkin ovat. Metsureiden sijainnin seuraaminen onkin helpompaa kuin toimihenkilöiden, koska he saattavat olla samalla kohteella useita päiviä. Paikka vaihtuu yleensä vasta edellisen työmaan valmistuttua. Tällöin toimihenkilö osoittaa metsurille seuraavan työmaan. Toimihenkilöt ovatkin siis hyvin perillä siitä, missä metsurit kulloinkin työskentelevät. Ongelmia saattaa kuitenkin syntyä, koska työskentelyajat ovat vapaat. Metsurit saattavat työskennellä myös esimerkiksi viikonloppuisin, jolloin vastuutoimihenkilöt ovat yleensä vapaalla.

Metsureiden työskentelylle puunkorjuutyömailla on laadittu omaa lainsäädäntöä, jossa on velvoitteita esimerkiksi yhteydenpidon osalle. Lakeudella metsureiden puunkorjuu on

kuitenkin vähäistä ja näissä tilanteissa joudutaan siis joka tapauksessa tekemään erikoisjärjestelyitä. Raivaustyömailla varsinaista ilmoitusvelvollisuutta työhön tulostaan tai sieltä lähtemisestä ei metsureilla ole. Yleensä ainoastaan niiden, joita ei kotona odota kuukaan, tulisi ilmoittaa toimihenkilöille työskentelystään. (Parviainen 2015a.)

Lakeudella metsureiden varusteisiin on panostettu kiitettävästi. Varusteet uusitaan tasaisin väliajoin ja rikkinäisten tilalle hankitaan uudet. Toimihenkilöt valvovat varusteiden käyttöä pistotarkastusmaisesti ja huomauttavat puutteista. Yhdistyksellä huolehditaan myös ensiavusta jakamalla työntekijöille ensiapupakkaukset sekä huolehtimalla säännöllisistä koulutuksista. Toimihenkilöt saavat myös yhdistykseltä käyttöönsä työpuhelimet. (Rasku 2015; Parviainen 2016.) Myös metsureille puhelin on tänä päivänä välttämätön työväline, mutta he käyttävät työssä omia puhelimiaan. Yhdistys tarjoaa sekä metsureille että toimihenkilöille puutiaisaivokuume- ja influenssarokotukset. (Terveystalo 2015.)

3 KYSELYTUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Vuonna 2013 Työtehoseuran (TTS) tekemässä tutkimuksessa tutkittiin metsäalan ammattiosaamista nyt ja tulevaisuudessa. Kyselyyn vastasi joukko metsäalan ammatillisen koulutuksen suorittaneita, esimerkiksi metsureita ja hakkuukoneenkuljettajia. Kyselyssä metsureille esitettiin erilaisia ammattiosaamisen alueita, joiden tärkeyttä he arvioivat asteikolla 1 = ei merkitystä – 4 = erittäin tärkeä. Merkityksellisimmiksi osaamisalueiksi tänä päivänä koettiin taimikonhoito ja työturvallisuus. Työturvallisuus oli kolmannella sijalla, kun vastaajia pyydettiin arvioimaan mitkä tulevat olemaan tärkeimpiä osaamistarpeita vuonna 2020. (Lautanen & Tantt 2013.)

Ilmajoen metsänhoitoyhdistyksen liittyessä Lakeuteen mukana tuli kaksi uutta toimihenkilöä. Uudet metsurit puolestaan ovat kaikki itsenäisiä yrittäjiä. Vanhan Ilmajoen yhdistyksen työntekijät eivät siis ole mukana kyselyssä, koska lopullinen päätös yhdistymisestä tehtiin vasta joulukuussa 2015. (Takalampi 2015.) Tällöin opinnäytetyön edistyminen olisi venynyt, eikä muutama lisähenkilö luultavasti olisi juuri muuttanut kyselyn tulosta. Lisäksi Lakeuden ollessa isompi yhdistys, on todennäköisempää, että uudet yhteiset toimintaohjeet tehdään heidän ehdoillaan.

3.1 Kyselyn laadinta ja toteutus

Opinnäytetyön pohjaksi teetettiin yhdistyksen työntekijöille kysely työsuojeluasioista. Kyselyn tehtävänä oli tuottaa materiaalia opinnäytetyöhön ja kartoittaa työntekijöiden toimintatapoja ja kokemuksia sekä yleinen turvallisuuden taso. Samalla työntekijöille annettiin mahdollisuus esittää suoraan ideoita työsuojelun parantamiseksi. Työturvallisuuslakikin velvoittaa työnantaja ja työntekijä yhteistoiminnassa ylläpitämään ja parantamaan työturvallisuutta työpaikalla. Työntekijöillä on myös oikeus tehdä turvallisuutta koskevia ehdotuksia ja saada niihin palaute. (Työturvallisuuslaki 2002/738.) Vastaavanlaisia kyselyjä ei ole yhdistyksessä ennen tehty, vaan asioita on käyty tarvittaessa läpi kokouksissa.

Kysely toteutettiin joulukuussa 2015. Vastausaikaa oli noin kaksi viikkoa. Kysely kohdistettiin yhdistyksen omille työntekijöille ja heistä vielä metsätoimihenkilöille ja metsu-

reille. Kyselylomakkeita lähetettiin yhteensä 27, joista 20 sähköpostilla ja seitsemän kirjeitse, koska kaikilla metsureilla ei ole sähköpostia. Toimihenkilöillä se on jo virankin puolesta. Sähköinen kysely laadittiin Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijoilleen tarjoaman E-lomake -editorin avulla. E-lomake -editorilta tulokset siirrettiin käsiteltäväksi Microsoft Excel-taulukkolaskentaohjelmaan, jonne myös kirjeitse saadut vastaukset syötettiin.

Vastausajan loppupuolella niille vastaajille, joilla oli käytössään sähköposti, lähetettiin vielä muistutusviesti. Viestissä heitä myös kehoitettiin muistuttamaan toisiaan, jotta muistutus tavoittaisi myös ne, joille kysely oli lähetetty kirjeitse.

Kysely sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Suurin osa kysymyksistä oli suljettuja kysymyksiä. Suljettuihinkin kysymykseen saatettiin kuitenkin hakea lisätietoja ja selityksiä niitä seuraavalla avoimella, tarkentavalla kysymyksellä. Monet kysymykset toteutettiin suoraan avoimina, koska niiden kohdalla vastausvaihtoehtoja ei ollut mahdollista tai kannattavaa luetella erikseen. Kyselyn yhtenä päätarkoituksena oli myös antaa vastaajille tilaisuus esittää omia ideoita ja tuoda esille itse havaitsemiaan epäkohtia. Näiden kysymysten kohdalla ei luonnollisestikaan voitu antaa valmiita vastausvaihtoehtoja.

Kyselyn kysymyksien aiheiden valinnassa perustana olivat keskustelut yhdistyksen toiminnanjohtajan sekä METO:n (Metsäalan Asiantuntijat ry) yhdyshenkilönä toimivan metsäneuvojan kanssa. Heidän kanssaan käytyjen keskustelujen perusteella esille nousi useita asioita, joita kyselyssä lähdettiin kartoittamaan. Myös opinnäytetyötä ohjaavat opettajat antoivat ideoita kyselyyn. Lopulliset päätökset kyselyyn valikoiduista aiheista tein kuitenkin itsenäisesti omien näkemyksieni perusteella. Vaikka kyselyssä haluttiin keskittyä työturvallisuuteen, esitettiin siinä myös muutamia työhyvinvointia koskevia kysymyksiä, koska nämä kaksi aihetta ovat hyvin lähellä toisiaan. Koska aiheena työturvallisuus on hyvin laaja, haluttiin tämän kyselyn avulla myös varmistaa, että ainakin perusasiat ovat kunnossa.

3.2 Tutkimusmenetelmät

Kysely päätettiin toteuttaa kokonaistutkimuksena, koska yhdistyksessä on metsureita ja toimihenkilöitä yhteensä vain 27. Kuten jo aiemmin todettiin, Ilmajoen toimihenkilöt eivät olleet mukana tutkimuksessa. Tällainen henkilökuntaan kohdistuva kysely onkin tyyppinen esimerkki tilanteesta, jossa kokonaistutkimusta voi ja kannattaa hyödyntää (Vilpas 2016). Vastausten määriä eri vaihtoehtojen kohdalla ei esitetä prosentteina, koska näin pienessä aineistossa jo yhden vastaajan vaikutus on 4,5 prosenttia (vastauksia 22 kpl). Prosenttien käyttäminen voisi siis antaa helposti harhaanjohtavia käsityksiä.

Kyselyssä käytettiin sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää ja se sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Tämä katsottiin hyväksi vaihtoehdoksi tähän kyselyyn, koska nämä menetelmät täydentävät toisiaan. Laadullisen menetelmän mukaan ottaminen oli tärkeää, koska sen avulla voidaan selvittää esimerkiksi, kuinka prosessiin osallistuva henkilö mieltää tehtävän sisäisen rakenteen tai toiminnan. Kvantitatiivinen tutkimus taas edellyttää tutkittavan ilmiön tekijöiden eli parametrien tai muuttujien tuntemista. (Vilpas 2016.) Koska vastaavanlaista työturvallisuuskyselyä ei ollut tehty yhdistyksessä koskaan aikaisemmin, yhtenä kyselyn päätarkoituksena olikin antaa vastaajien itse kertoa ja paljastaa mahdollisia ongelmakohtia, jotka eivät välttämättä vielä ole työnjohdon tiedossa. Tämän vuoksi määrällistä analyysiä ei voitu eikä haluttu soveltaa kaikissa kohdissa, eikä vastaajille haluttu antaa liikaa valmiita vaihtoehtoja, jotka olisivat saattaneet rajata vastauksia liikaa. Monesti työntekijä itse tuntee oman työnsä vaarat parhaiten, ja tässä kyselyssä työntekijöiden havainnot haluttiin saada esiin.

4 KYSELYN TULOKSET

Kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 22 henkilöä. Vastauksista 18 tuli sähköpostin kautta ja neljä kirjeitse. Toimihenkilöistä kyselyyn vastasivat kaikki 13. Neljästätoista metsurista yhdeksän vastasi kyselyyn. Vastaajista kahdeksan oli 20–40-vuotiaita, viisi oli iältään 40–50-vuotiaita ja loput yhdeksän olivat 50–70-vuotiaita. Vastausprosentti oli 81,5 eli erittäin hyvä.

4.1 Kyselyn tulokset kysymyksittäin

Kyselyn aluksi vastaajilta kysyttiin, kuinka usein he kokevat työskentelyn turvalliseksi. Vastaajista 9 vastasi kokevansa työskentelyn aina turvalliseksi ja loput 13 usein. Tästä voidaan päätellä yleisen turvallisuuden tunteen olevan yhdistyksessä korkealla tasolla. Tämä ei tietenkään tarkoita etteikö riskejä silti olisi, niitä ei vain ehkä huomata tai niiden kanssa on opittu tulemaan toimeen ja riskejä osataan hallita. Moni vastaajista esimerkiksi mainitsi onnistuneena esimerkkinä työsuojelusta metsurien hyvät työvarusteet.

Kun vastaajilta kysyttiin, miten hyvin yhdistys huolehtii työsuojelusta, neljä vastaajista vastasi että erittäin hyvin, 15 melko hyvin ja viimeisten kolmen mielestä ei kovin hyvin muttei kovin huonostikaan. Metsurit olivat kysymyksen suhteen kriittisempiä.

Vastaajilta kysyttiin myös onko heille sattunut työtapaturma tai merkittävä läheltä piti-tilanne. Suurimmalle osalle ei ollut sattunut mitään tai he jättivät vastaamatta. Eräs mainitsi venähdykset ja nyrjähdykset, mitkä ovatkin metsässä liikkujalle suuri riski. Muutamia tapaturmia kuitenkin oli sattunut, ja niistä useimmat liittyivät metsurin töihin. Yksi esimerkiksi kertoi jalkapöytänsä jääneen puristuksiin konkelloa purkaessaan. Toiselle ei ollut sattunut varsinaista työtapaturmaa, mutta puun kaadossa puu oli joskus kaatunut väärään suuntaa, mikä olisi voinut aiheuttaa vaaratilanteen. Eräällä oli raivaussahan terältä pompahtanut puunkappale suoraan silmää kohti. Onneksi tässäkin vältyttiin vakavammilta silmävammoilta. Yksi vastaajista kertoi työmatkalla sattuneen nokkakolarin. Yhden pitkän kokemuksen omaavan metsurin mielestä pitkällä työuralla tapaturmilta on vaikeaa välttyä varsinkin moottorisahaa käsitellessä ja hänen ystävälleen vahinkoja olikin

sattunut. Hän kertoi itsellään olleen ainakin läheltä piti -tilanteen raivatessaan korkeareunaisen laskuojan penkkoja. Lisäksi hän oli joutunut antamaan ensiapua.

Kun yhdistyksen työntekijöiltä kysyttiin olisiko heillä tarvetta Tapio Oy:n järjestämälle työturvallisuuskorttikoulutukselle, viisi heistä kannatti koulutukseen osallistumista. Yhdeksän henkeä koki, ettei heillä ole koulutukselle tarvetta ja loput kahdeksan eivät osanneet sanoa kantaansa.

Kun vastaajilta kysyttiin, missä he pitävät puhelintaan työskennellessään maastossa, vastaus oli yksimielinen: taskussa. Tämä on hyvä asia, koska puhelimen pitäisikin aina olla mahdollisimman lähellä saatavissa, mikäli jotain sattuu. Loukkaantuminen saattaa pahimmillaan estää liikkumisen täysin.

Kyselyssä kysyttiin myös, missä vastaajat pitävät ensiaputarvikkeitaan työskennellessään maastossa. Yhdistyksen puolelta on annettu jokaiselle työntekijälle ensiapupakkaus, joten kukaan ei voi ainakaan vedota siihen ettei hänellä sellaista ole (Parviainen 2016). Kyselyn mukaan kaikilla vastaajilla pakkaus olikin maastossa mukana. Vastaajista 14 säilytti ensiapupakkaustaan autossa, viisi taskussa ja neljä laukussa. Yksi vastaajista oli valinnut sekä auton että laukun. Hänellä saattaa siis olla kaksi pakkausta tai sitten säilytyspaikka vaihtelee. Huomionarvoista on, että metsureista kaikki säilyttivät pakkausta joko taskussa tai laukussa. Toimihenkilöt puolestaan säilyttivät kaikki pakkausta autossa.

Kun vastaajilta kysyttiin, kuinka usein he työskentelevät ns. normaalin työajan ulkopuolella (esimerkiksi iltaisin tai viikonloppuisin) vastaajista kuusi, joista neljä toimihenkilöitä, ilmoitti tekevänsä näin vähintään kerran viikossa (taulukko 2). Yksi metsuri kertoi tosin toimivansa näin lähinnä kesällä, jolloin hän kertoi työskentelyn olevan mukavampaa aamuvarhaisella. Vähintään kerran kuussa työajan ulkopuolella työskentelee seitsemän vastaajaa. Harvemmin kuin kerran kuussa näin toimii yhdeksän vastaajaa. Kukaan vastaajista ei ilmoittanut koskaan tekevänsä näin. Sekä metsurit että toimihenkilöt tekevät siis töitä normaalin työajan ulkopuolella säännöllisesti.

TAULUKKO 2. Työskentely maastossa normaalin työajan ulkopuolella

	Olen:		Työskentelen maastossa ns. normaalin työajan ulkopuolella (esimerkiksi iltaisin tai viikonloppuisin)			
	Toimihenkilö	Metsuri	Vähintään kerran viikossa	Vähintään kerran kuussa	Harvemmin kuin kerran kuussa	En koskaan
1	X		x			
2	X		x			
3		X			x	
4		X	x			
5	X				x	
6	X		x			
7	X				x	
8	X				x	
9	X			x		
10	X			x		
11		X			x	
12		X			x	
13	X				x	
14	X			x		
15	X		x			
16		X		x		
17	X				x	
18	X			x		
19		X	x			
20		X			x	
21		X		x		
22		X		x		
Yht.	13	9	6	7	9	0

Vastaajista seitsemän ilmoitti pelkäävänsä, että kohtaisi metsässä suurpedon. Kuitenkin 14 vastaajaa eli suurin osa ei ollut asian suhteen peloissaan. Yksi vastaajista ei osannut sanoa kantaansa.

Asiakkaiden taholta olonsa uhatuksi oli kokenut kolme vastaajaa joista yksi oli metsuri. Loput eivät olleet kokeneet oloaan uhatuksi.

Työpäivän aikana tai työmatkalla autollaan kiinni oli jäänyt melkein jokainen vastaajista. Vain kolme kertoi, ettei ollut koskaan jäänyt kiinni. Vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti vaihtoehtojen välillä. Kuusi vastaajaa oli jäänyt kiinni ja tarvinnut apua irrotukseen ja viisi oli päässyt irti ilman apuvoimia. Kahdeksan vastaajaa oli jäänyt kiinni useamman kerran ja tarvinnut sekä apua että selvinnyt yksin. Kysyttäessä, onko irrotustilanteissa ollut joitain vaaratilanteita, suurin osa jätti vastaamatta tai vastasi ettei ollut ollut ainakaan heidän mielestään mitään mainittavaa. Yhdelle oli kuitenkin sattunut liukastuminen ja otteen pettäminen. Toinen oli päässyt irti pitämällä auton käynnissä, laittamalla vaihteen

päälle ja työntämällä itse samaan aikaan. Tässäkään tilanteessa mitään ei kuitenkaan ollut sattunut.

Työn liiallisesta henkisestä kuormittavuudesta kysyttäessä kukaan vastaajista ei kokenut työtään henkisesti liian kuormittavaksi aina. Työnsä henkisesti liian kuormittavaksi tunsivat useimmat kaksi vastaajaa. 14 koki työn kuormittavaksi joskus ja neljä harvoin. Kaksi metsuria kertoi, ettei tunne työtään koskaan liian kuormittavaksi. Metsurit tunsivatkin henkistä kuormittavuutta hieman harvemmin kuin toimihenkilöt.

Metsureilla henkisen kuormittavuuden syiksi mainittiin mm. kiire, taksat, lomautukset sääolosuhteet ja eriarvoisuus. Kaksi metsuria kertoi joutuneensa tekemään ennakkoraivausta samalla, kun hakkuukone oli jo samalla työmaalla. Näistä tapauksista toinen oli sattunut lisäksi paksun lumen aikaan ja metsuri oli työskennellyt yksin nopeaa hakkuukonetta vastaan. Liian kiireen mainittiin yleensäkin aiheuttavan kuormitusta. Muita mainittuja asioita olivat hellesää, kiviset istutustyömaat ja väsymys. Eräs metsuri oli myös pohtinut kuvion rajojen sijaintia.

Toimihenkilöillä henkistä ylikuormitusta aiheuttivat yleisimmin liika kiire ja töiden paljous. Muutama tunsivat töiden kasautumisen olevan hetkittäistä, osa tunsivat jatkuvaa kiirettä ja painetta. Puhelimen jatkuva soiminen mainittiin myös. Myös tulospaine sekä työmaiden saanti metsureille ja hakkuukoneketjuille aiheutti osalle kuormitusta. Toisella työtilauksia saattoi myös olla liikaa, jolloin toimitusajat venyvät. Tässä ei tosin mainittu mistä töistä oli kyse. Yksi vastaajista kertoi vastuun painavan myös viikonloppuisin ja lomien aikana.

Kun vastaajilta kysyttiin toiveita Tyky-toiminnan suhteen, vastauksissa nousi selkeästi esille ainakin kuntouttava ja elvyttävä liikunta sekä rento yhdessäolo. Vaikka joku mainitsi myös koulutukset, toivottiin toiminnan kuitenkin useimmiten olevan yhteinen irti työstä. Eräs koki, että yhteisissä tilaisuuksissa huomaa muidenkin pohtivan samoja kysymyksiä. Yhteinen tekeminen korostuu entisestään silloin, kun työtä tehdään muuten yksin. Kuntouttava liikunta taas liittyy työn fyysisyyteen. Yleisesti toimintaan voisi käyttää päivän tai pari, mutta joku toivoi myös kuukauden mittaista kuntouttavaa jaksoa. Yhtenä ehdotuksena oli kerran vuodessa tehtävä kylpyläreissu hierojineen. Liikuntarahan mainittiin myös olevan hyvä asia. Yksi vastaajista kertoi, ettei tarvitse erityistä Tyky-toimintaa, ja moni jätti kokonaan vastaamatta.

Läheltä piti -tilanteiden ilmoittamiseksi ehdotettiin puhelinta, kännykkäsovellusta tai muuta helppoa sähköistä järjestelmää. Toisen mielestä ilmoitus esimiehelle riittää, toisen mielestä tilanteista pitäisi ilmoittaa työsuojelutoimikunnalle. Erään vastaajan mielestä olisi hyvä, jos asioista puhuttaisiin yhteispalavereissa, jolloin aloittelevatkin (metsurit) voisivat ottaa oppia.

Kysymykseen maastossa olijoiden hätäpaikannuksesta vastattiin melko yksimielisesti. 17 vastaaja vastasi, että yhdistyksellä pitäisi olla käytössä järjestelmä, jolla maastossa olijat voitaisiin turvallisuussyistä tarvittaessa paikantaa. Kaksi vastaajaa vastasi, ettei järjestelmää tarvitse olla ja kolme ei osannut sanoa kantaansa.

Maastossa työskentelijöiden kunnossaolon varmistavaa tasavälein tapahtuvaa kuittausjärjestelmää kannatti kuusi vastaajaa ja 14 vastusti. Kolme vastaajaa ei osannut sanoa mielipidettään. Yksi vastaaja vastasi sekä ”kyllä” että ”ei” ja tarkensi vastaustaan, että järjestelmä pitäisi olla, jos työskennellään yksin hakkuulla tai tuulikaatoja korjatessa.

Esimerkkeinä onnistuneista työsuojeluun liittyvistä käytännöistä mainittiin useimmin metsureiden hyvät työvaatteet ja varusteet. Rikkoutuneiden tilalle saa uudet. Myös ensiapukurssit ja -pakkaukset saivat paljon kiitosta. Muutama mainitsi myös, että on tärkeää pitää itse huolta turvavarusteistaan ja turvallisuudestaan. Myös kännykän yleistymisen mainittiin olleen merkittävä turvantuoja. Muita mainintoja olivat toimintajärjestelmä sekä toimiva ilmoitusjärjestelmä kotiintulosta.

Muutama antoi myös vapaata palautetta ja ehdotuksia koskien yhdistyksen työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin parantamista. Tässä kohdassa muistutettiin, että työn vaarallisin paikka on liikenne, ja kaikkien tulisikin käyttää hands free -laitetta ja unohtaa kiire liikenteessä. Eräs esitti toiveen, että Tyky-päivä järjestettäisiin kerran vuodessa myös metsureille. Toinen toivoi, että isoilla aukoilla taimet jaettaisiin kuviolle kaivinkoneella. Kantamisen hän koki todella kuluttavaksi varsinkin silloin, kun ojia on paljon ja osa niistä syviäkin. Hän toivoikin asian tiimoilta yhteispalaveria. Yksi kertoi toivovansa, että pian valittavat työsuojeluvaltuutetut ottaisivat kyselyn asiat kertaukseen sekä päivitykseen.

4.2 Kyselyn reliabiliteetti ja validius

Ennen kyselyn julkaisemista kysymykset käytettiin pariin otteeseen tarkastettavana opin-
näytetyötä valvovilla opettajilla sekä yhdistyksen toiminnanjohtajalla. Testivastaajina
toimivat metsätalouden opiskelija ja suomen kielen maisterivaiheen opiskelija. Näin var-
mistuttiin siitä, että kysymykset ovat tarpeeksi selkeät ja väärinymmärryksien mahdolli-
suus on mahdollisimman pieni. Kyselyyn liitettiin lisäksi työn tekijän yhteystiedot, jotta
vastaajilla olisi mahdollisuus tarvittaessa ottaa häneen yhteyttä.

Kyselyn suuri vastausprosentti johtuneen varmasti osittain myös siitä, että kyseessä oli
vain yhden yhdistyksen työntekijöitä, jotka saivat myös työnjohdolta ennakkotiedon tu-
levasta kyselystä. Toimihenkilöiden kattava vastausprosentti voi johtua siitä, että he ovat
työssään tottuneet lukemaan aktiivisesti sähköpostiaan ja kysely lähetettiin heidän työ-
sähköpostiinsa.

Kyselyyn vastattiin nimettömästi. Nimettömyyden säilyttäminen olikin kyselyssä haas-
teellista, koska organisaatio on niin pieni ja kaikki tuntevat toisensa melko hyvin. Esi-
merkiksi ikää ei haluttu kysyä kovin tarkasti, koska se voisi paljastaa vastaajan liian hel-
posti. Vastaajien sukupuolta ei kysytty ollenkaan, koska vastaajien joukossa oli vain yksi
nainen. Nimettömyyden varmistamisella haluttiin rohkaista vastaajia vastaamaan mah-
dollisimman rehellisesti kyselyyn. Kyselyssä jotkut antoivatkin hyvin henkilökohtaisia
vastauksia avoimiin kysymyksiin, mitä voitaneen pitää osoituksena rehellisyydestä.

Kaikki eivät vastanneet ainakaan jokaiseen avoimeen kysymykseen, mikä saattaa johtua
esimerkiksi vastaajan asenteesta tai kiireestä. Tai sitten yksinkertaisesti siitä, ettei hänellä
ole aiheesta mitään kerrottavaa. Vastaajille annettiin kuitenkin runsaasti vastausaikaa,
jotta jokainen varmasti ehtisi vastata kyselyyn sopimaksi katsomallaan hetkellä. Kysely
pidettiin myös lyhyenä, jotta vastaajat jaksaisivat keskittyä jokaiseen kysymykseen.

Vastauksiin on saattanut joutua virheitä, esimerkiksi jos vastaaja ei olekaan muistanut
menneisyyden tapahtumia tarpeeksi tarkasti. Vastausten kirjaamisvirheiden mahdollisuus
pyrittiin minimoimaan siirtämällä vastaukset E-lomake -editorilta suoraan automatiikan
avulla Excelliin. Kirjeitse vastauksia tuli sen verran vähän, että niiden kirjaukset pystyttiin
tarkistamaan useampaankin kertaan.

On normaalia, että osa tutkimukseen valituista jättää vastaamatta. Tätä kutsutaan kadoksi. Kato voi vinouttaa otosta, mikäli vastaamatta jättäneiden mielipiteet olisivat eronneet vastanneiden omista. (Taanila 2013.) Tässä kyselyssä kato oli pieni, koska toimihenkilöistä kaikki vastasivat kyselyyn ja metsureistakin vastasi yhdeksän neljästätoista. Vastausprosentti oli siis 81,5. Aineisto saattaa siis kuitenkin olla hieman vinoutunut metsureiden osalta, joista osa jätti vastaamatta.

Kyselyn vastauksia ei ole käsitelty tilastollisilla menetelmillä aineiston pienuuden vuoksi. Vaikka otoksen koko riippuukin oleellisesti tutkimuksen tyypistä, vaaditaan monessa tutkimuksessa aina vähintään 50 yksikköä, jotta määrä on luotettavaan tilastollisiin johtopäätöksiin. Pieni aineisto estää esimerkiksi Khiin neliö -testin käytön. Yleisäntönä pidetään vähintään 30 yksikön otosta määrällisessä tutkimuksessa. Esimerkiksi keskiarvot alkavat käyttäytyä riittävän ”siististi” vasta noin otoskoosta 30 alkaen. Jos siis esimerkiksi haluttaisiin vertailla metsurien ja toimihenkilöiden vastausten keskiarvoja, kustakin ryhmästä olisi hyvä olla vähintään 30 edustajaa. Yleensäkin mikäli perusjoukossa on ryhmiä, joiden väliseen vertailuun tutkimus keskittyy, ryhmissä tulisi olla ainakin 30 henkilöä. (Taanila 2013; Vilpas 2016.)

Kysely olisi voitu toteuttaa myös haastattelemalla, mutta vastaajia oli kuitenkin sen verran, että ainakin yksilöhaastatteluiden sopiminen olisi ollut hyvin hankalaa ja aikaa vievää. Kaikki eivät myöskään välttämättä olisi halunneet tai ehtineet osallistua haastatteluun. Kyselytutkimuksella saatiin myös säilytettyä paremmin vastaajien nimettömyys, koska nyt edes kyselyn tekijä ei voi alitajuisestikaan yhdistää vastaajaa ja vastauksia. Tämän tarkoituksena oli edistää vastaajien rehellisyyttä vastauksissaan.

5 NYKYTILANNE JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

5.1 Ensiapu ja ensiapuvälineet

Maastossa ensiapupakkauksen tulisi mieluiten olla aina taskussa. Tosipaikan tullen matka autolle tai jopa kuvion laidalla odottavalle laukulle saattaa olla liian pitkä. Taskussa tarvittavat perusvälineet kulkevat aina mukana ja tarpeellisen ensiavun voi aloittaa välittömästi. Taskussa mukana kulkevan pienen välttämättömyydet sisältävän ensiapupakkauksen lisäksi voisi olla hyvä pitää laukussa tai vähintään autossa vielä toista, paremmin varusteltua pakkausta.

Metsänhoitoyhdistys Lakeudella on huolehdittu henkilökunnan ensiaputaidoista käymällä säännöllisesti ensiapukursseilla (Rasku, 2015). Yksintyöskentelevillä henkilöillä tulisi olla motivaatiota ensiaputaitojen ylläpitämiseen, koska he saattavat joutua antamaan ensiapua myös itselleen tiukassa tilanteessa. Ensiapua saattaa tietysti joutua antamaan myös muille, niin työaikana kuin vapaa-ajallakin. Autolla liikkeessä saattaa osua liikenneonnettomuuspaikalla, jolloin laki velvoittaa jokaista auttamaan (Tieliikennelaki; Pelastuslaki).

Varsinkin toimihenkilöt ovat usein metsässä liikkeellä myös metsänomistajan kanssa. Suomalaisten metsänomistajien keski-ikä on 60 vuotta (METLA 2012). Korkea keski-ikä lisää riskiä erilaisiin sairauksiin, kuten sydän- ja verisuonisairauksiin. Tällöin toimihenkilölle saattaa tulla eteen tilanne, jossa hän joutuu antamaan ensiapua metsänomistajalle. Metsäneuvoja Olavi Raskun (2015) mukaan metsänomistajan kuntoa kannattaakin tarkkailla ja tarvittaessa hidastaa vauhtia tai antaa metsänomistajan mennä edellä, jolloin hän saa määrätä itselleen sopivan vauhdin.

Tapaturmavakuutuskeskuksen TOT-tietojärjestelmästä löytyy useita onnettomuuksia, jotka ovat sattuneet varsinkin metsureille. Monet tapauksista liittyvät moottorisahan käsittelyyn ja ovat tapahtuneet ennen 2000-lukua. (TOTTI.) Nykyään metsurit käyttävät vähemmän moottorisahaa työssään, koska hakkuut hoidetaan pääsääntöisesti hakkuukoneella. Tämä on varmasti osaltaan vähentänyt metsureille sattuvia onnettomuuksia.

Turvallisuuden parantamiseksi yhdistyksen työntekijöiden voisi olla hyödyllistä ladata älypuhelimeensa SPR:n mobiilisovellus. Sovelluksesta löytyvät muun muassa ensiapu-ohjeet sairauskohtauksien ja tapaturmien varalle. Sovelluksen ohjeet toimivat hyvänä täydennyksenä ensiapukurssin tueksi. Onnettomuuden sattuessa auttaja saattaa mennä paniikkiin, jolloin kurssilla opitut asiat voivat unohtua. Sovellus auttaa silloin, koska sieltä löytyvät hyvät ohjeet moniin ensiapua vaativiin tilanteisiin. Sovellus on ilmainen ja toimii myös ilman verkkoyhteyttä. (Suomen Punainen Risti 2016a.)

5.2 Puhelin maastossa

Nykyään jokaisella metsäalan toimijalla on käytännössä pakko olla puhelin aina mukana. Puhelimella hoidetaan niin yhteydenpito talon sisällä, asiakaspalvelu kuin myöskin henkilökohtaiset asiat. Puhelin on etenkin metsäalalla myös oleellinen turvallisuustekijä. (Tapola 2003.) Puhelimen tärkeydestä metsäalan työturvallisuudelle on julkaistu hyvä, joskin tekniikan kehitykseen suhteutettuna hieman vanhentunut opasvihkonen Matkapuhelin, metsätyö ja turvallisuus. Oppaan ovat tuottaneet Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto sekä Työturvallisuuskeskuksen Metsäalan työalatoimikunta.

Toimihenkilöille yhdistys tarjoaa työpuhelimiksi älypuhelimet, mutta metsurit käyttävät omia puhelimiaan. Älypuhelimen hankinta kaikille työntekijöille saattaa tulla tarpeeseen, mikäli yhdistyksessä päätetään joskus ottaa käyttöön puhelinpohjainen turvallisuussovellus tai työnhallintaohjelma. Myös tässä työssä esiteltyt turvallisuutta parantavat sovellukset toimivat vain älypuhelimissa.

Puhelinta on syytä pitää suljettavassa taskussa, jotta se ei pääse putoamaan. Koska puhelimia on useita eri merkkejä ja malleja, on suositeltavaa opetella myös muista malleista ainakin peruskäyttö, jotta hätätilanteissa pystyy soittamaan apua myös esim. työtoverin puhelimella. Soittoäänen kannattaa olla selvästi erottuva ja äänenvoimakkuus säädetty työtilanteen mukaan tarpeeksi kuuluvaksi ja värinäähälytys on syytä pitää päällä. (Tapola 2003.)

Turvallisuuden parantamiseksi hätäkeskuslaitos suosittelee lataamaan älypuhelimeen uuden 112 Suomi -sovelluksen. Sovellus on integroitu Hätäkeskuslaitoksen järjestelmiin ja sen kautta hätäkeskuspäivystäjä saa soittajan sijainnin automaattisesti näkyviin. Sovellus

perustuu satelliittipaikannukseen, ja sen avulla soittaja voidaan paikantaa jopa kymmenien metrien tarkkuudella. Hätäpuhelu tulee soittaa sovelluksen kautta, koska vain silloin käyttäjä antaa sovellukselle luvan lähettää sijaintiedon eteenpäin. Soittajan sijainnin koordinaatit näkyvät sovelluksessa, jolloin ne voidaan myös kertoa hätäkeskukselle suullisesti, ellei datayhteyttä ole saatavissa. Sovellus on ilmainen. (Hätäkeskuslaitos 2015.)

Puhelimeen voi myös tallentaa lähimpien omaisten puhelinnumerot käyttämällä ICE-koodia. ICE on lyhenne sanoista In Case of Emergency. Koodin ideana on, että hätätilanteessa uhrin omaiset saadaan nopeasti kiinni ja he osaavat esimerkiksi kertoa uhrin mahdollisista sairauksista. Älypuhelimissa ICE-numerot tulee asentaa jo lukitusnäyttöön, jotta ne hyödyttävät auttajaa myös puhelimen ollessa lukittuna. Myös SOS-ranneketta voi käyttää. Se sisällä on vedenkestävä tietoliuska, josta löytyy mm. henkilö- ja lääkinnälliset tiedot sekä tiedot omaisista. (Suomen Punainen Risti 2016.) Työntekijöiden läheisillä olisi myös hyvä olla henkilön esimiehen tai työtoverien numeroita, jotta he voivat tarvittaessa esimerkiksi ilmoittaa, ettei henkilö ole tullut vielä kotiin ja kysellä hänen peräänsä.

Suomessa puhelin- ja internetyhteydet toimivat varsinkin Etelä-Suomessa melko hyvin ja matkaviestinverkkojen peittoalueet ovat kattavia. Kuuluvuuden voi tarkistaa esimerkiksi Viestintäviraston internetsivuilta löytyvistä kuuluvuuskartoista. Kuuluvuus voi kuitenkin vaihdella samalla paikalla jopa yksittäisen puhelun aikana. Kuuluvuuteen vaikuttavat käyttäjän sijainti eli etäisyys tukiasemaan nähden sekä rakennukset, kasvillisuus, korkeuserot ja jopa sääolosuhteet. Kuuluvuutta voi yrittää parantaa esimerkiksi pöytäantenniratkaisulla tai ulkoantennilla. Kuuluvuuden katoaminen verkon normaalilla kuuluvuusalueella johtuu yleensä verkon häiriöstä, esimerkiksi verkon muutostöistä. (Viestintävirasto 2015).

Moottorisahalla tehtävälle puunkorjuulle on asetettu lainsäädännössä omia erityisvaatimuksia. Mikäli metsuri työskentelee yksin moottorisahalla tehtävässä puunkorjuussa, on työnantajan oltava yhteydessä työntekijään vähintään kerran päivässä ja välittömästi työpäivän päätyttyä. Mahdollisista poikkeuksista ja vaarallisista koneiden huoltotöistä on ilmoitettava välittömästi. Myrskytuhometsissä ja muilla poikkeuksellisen vaarallisilla työmailla työskentelylle on asetettu vielä tiukemmat ehdot. (Valtioneuvoston asetus puunkorjuutyön turvallisuudesta.)

Puhelimen kanssa täytyy aina muistaa, ettei siitä ole mitään hyötyä, mikäli akku on päässyt tyhjenemään. Vaikka puhelimesta ei olisi sim-korttiakaan, sillä pystyy silti tarvittaessa soittamaan hätänumeroon. Pakkanen aiheuttaa varsinkin älypuhelimille haasteita. Puhelimen akku saattaa hyytyä pakkasella. Tämänkin takia puhelinta olisi hyvä säilyttää lämpimässä taskussa lähellä kehoa. Puhelimen sujauttaminen muovipussiin suojaa sitä niin sateelta, lumelta kuin hieltäkin. Kylmällä säällä kannattaa myös käyttää kuulokkeita tai Bluetooth-korvanappeja, koska silloin puhelinta ei tarvitse ottaa pois taskusta. (Hänninen 2014.) Akun loppumisen varalta mukana voi pitää vara-akkuja tai varapuhelinta. Puhelinta voi myös tarvittaessa ladata autossa matkan aikana.

5.3 Tapion työturvallisuuskortti

Tapio Oy on vanha metsäalan kehittämistä edistävä yhtiö, joka tarjoaa metsä- ja biotalouden asiantuntijapalveluita. Konsernin toimintaan kuuluu mm. asiantuntijapalveluita ja koulutusta. Tapio Oy toimii Tapio-konsernin emoyhtiönä. (Äijälä 2016.) Tapio Oy:n koulutustarjontaan kuuluu mm. metsäalan ammattilaisille suunniteltu työturvallisuuskorttikoulutus. Koulutus on suunniteltu erityisesti yhteisellä työpaikoilla työskenteleville. Yhteisellä työpaikalla tarkoitetaan työmaata, jolla työskentelee useamman eri työnantajan työntekijöitä, kuten hakkuutyömaa, metsäteiden kunnostustyömaa tai puutavaratermiinaali. Koulutus sopii siis hyvin esimerkiksi metsänhoitoyhdistyksen työntekijöille sekä heidän yhteistyökumppaneilleen. Koulutus kestää 8 tuntia ja sen päätteeksi pidetään kirjallinen koe, jonka hyväksytysti suorittaneet saavat työturvallisuuskortin. (Nieminen 2016.)

Työturvallisuuskortti saattoi herättää vastaajissa vastustusta ja epätietoisuutta, koska monella alkaa jo olla kukkaro täynnä erilaisia kortteja. Myös koulutuksen tarpeellisuus saatetaan kyseenalaistaa. Korttivaatimus saattaa myös vaikeuttaa työntekijöiden palkkaamista lyhytaikaisiin työsuhteisiin, koska koulutus voi olla suhteessa työaikaan kallis ja aikaa vievä.

5.4 Asiakkaiden kohtaamiseen liittyvistä riskeistä

Kyselyssä selvisi, että yhteensä 3 vastaajaa oli kokenut olonsa uhatuksi asiakkaiden taholta. Kyselyssä ei haluttu pureutua tarkemmin siihen millaisesta tilanteesta on ollut kysymys. Mitään vakavampaa ei kuitenkaan ole sattunut. Täytyy myös muistaa, että aina ei välttämättä ole kysymys todellisesta uhkatilanteesta. Toinen osapuoli saattaa tuntea olonsa uhatuksi, vaikkei vastapuoli edes olisi tarkoittanut mitään pahaa. Kuitenkin jo pelkkä tunne siitä, että joku tuntee tulleensa uhatuksi, täytyy ottaa vakavasti. Henkiset ongelmat saattavat vaivata silti.

Väkivalta tai uhkatilanteiden kohtaaminen voi aiheuttaa vakaviakin fyysisiä ja psyykkisiä ongelmia. Väkivalta jaetaan fyysiseen väkivaltaan, väkivallan uhkaan ja kiusaamiseen sekä ahdisteluun. Erilaisia väkivallan muotoja voi olla vaikeaa erottaa toisistaan ja myös väkivallan määrittely voi olla hankalaa, varsinkin jos siitä ei jää fyysisiä jälkiä. (Väkivallan vähentäminen 2014.)

Metsäalan työssä ainakin toimihenkilöille on varsin tavallista vieraila asiakkaiden kotona. Asiakkaat saattavat myös joskus ottaa alkoholia evääksi metsäkäynnille (Parviainen 2015a). Tämä muodostaa riskin joutua uhkaavaan tilanteeseen. Vierailut tehdään yleensä yksin, jolloin työtovereista ei ole mahdollista saada tarvittaessa apua. Toimisto-olosuhteissa tilat voidaan suunnitella sellaisiksi, että niissä on esimerkiksi huomioutu poistumis mahdollisuudet uhkatilanteissa. Asiakkaiden luona tähän ei luonnollisestikaan ole mahdollista vaikuttaa.

Mhy Lakeudella työterveyshuolto huolehtii onnettomuuksien ja kriisitilanteiden jälkipuinnista (Terveystalo 2015). Mikäli henkilöä kohtaa jokin traumaattinen tapahtuma, on aina huolehdittava hyvästä jälkipuinnista (debriefing), vaikka henkilö ei näyttäisi sitä aluksi kaipaavan. Tapahtuman jälkeen ihminen on yleensä sokissa, ja voi esimerkiksi lamaantua niin paljon, että vaikuttaa varsin tyyneltä. (Soisalo 2011.) Myös työtoverit saattavat järkyttyä, joten heidätkin olisi syytä huomioida ja käsitellä asia tarvittaessa yhteisesti.

Asiakaskohtaamisten turvallisuuden parantamiseksi voitaisiin esimerkiksi järjestää henkilökunnalle koulutuksia. Koulutuksien aiheita voisivat olla esimerkiksi aggressiivisen

asiakkaan tunnistaminen, uhkaavassa tilanteessa toimiminen, lainsäädäntö (esim. hätävarjelu) sekä itsepuolustus. Nämä keinot saattavat ehkä kuulostaa melko rajuilta ja turvallisuutta voidaankin parantaa myös muilla menetelmillä.

Lakeuden kaltaisen yhdistyksen kohdalla on hyvin todennäköistä, että asiakkaista on olemassa jo jonkinlaista ennakkotietoa, koska asiakaskunta on melko vakiintunutta ja toiminta-alue suhteellisen pieni. Kaikkea tietoa asiakkaista ei kuitenkaan saa tai kannata kirjata ylös, mutta tiedon voi siirtää eteenpäin suullisesti. Tämä sisältää tietenkin riskin, ettei tieto aina kulje eteenpäin. Tarvittaessa voi myös valita sopivan henkilön palvelemaan tiettyä asiakasta.

Yksinkertainen turvallisuutta parantava keino on soittaa asiakkaalle juuri ennen tapaamista ja tunnustella millä tuulella hän on tai kuulostaako hän esimerkiksi päihtyneeltä. Työtoveri voi myös soittaa ”turvasoiton” kesken tapaamisen tai välittömästi sen jälkeen. Auto kannattaa pysäköidä asiakkaan pihaan niin, että auton nokka on jo valmiiksi käännetty menosuuntaan, mikäli joutuu lähtemään kiireellä.

Kaikkein tärkeintä olisi kuitenkin saada tieto esimiehille, mikäli jotain on sattunut. Työntekijöitä tulisi kannustaa kertomaan kokemuksistaan, ja raportoinnin tulisi olla helppoa ja toimivaa. Hyvä raportointi auttaa tilanteiden ennaltaehkäisyssä.

5.5 Suurpetojen kohtaaminen

Noin kolmasosa kyselyyn vastanneita kertoi pelkäävänsä suurpetojen kohtaamista. Lakeuden toiminta-alueella karhuhavaintoja on tehty viime vuosina melko paljon. Susihavaintoja on vähemmän. Ilveksiä alueella on havaittu usein ja ahmojakin alueella on havaittu. (Luke 2016.) Yksi yhdistyksen työntekijä on nähnytkin karhun.

Suurpetojen kohtaamisen varalle on olemassa hyviä ohjeistuksia. Esimerkiksi Riistakeskus on julkaissut opaslehtiset: Suurpedot työmaalla – Toimintaohjeet sekä 10 kohdan ohjeet karhun kohtaamiseen. Muita ohjeita löytyy esimerkiksi Juha Järvenpään ja Harri Norbergin teoksesta Petoluonto-opas.

Suurpedot herättävät ihmisissä paljon enemmän pelkoa kuin olisi oikeastaan syytä. Normaalisti suurpedot karttavat ihmisen kohtaamista. Karhun hyökkäyksiä tiedetään viime vuosilta muutama. Karhu on vaarallinen yleensä vain jos se tulee yllätetyksi, sillä on penut tai sitä häiritään tai haavoitetaan esim. metsästystilanteessa. Susikin karttaa ihmistä, eikä terveen ahman tai ilveksen tiedetä hyökänneen ihmisen kimppuun Suomessa. (Riistakeskus 2013.)

Suurpetohavainnoista kannattaa ilmoittaa paikalliselle petoyhdyshenkilölle, jonka yhteystiedot löytyvät esimerkiksi Riistakeskuksen sivuilta (Riistakeskus 2016). Suurpedon kohtaaminen saattaa aiheuttaa henkilölle stressiä. Asiaa pitäisikin tarvittaessa päästä käymään läpi esimerkiksi esimiehen tai työterveyshuollon kanssa.

5.6 Liikenneturvallisuudesta

Kyselyssä selvisi, että lähes kaikki vastaajat olivat ainakin joskus jääneet autollaan jumiin. Vain yksi kuitenkin kertoi irrottamistilanteesta sattuneesta vaaratilanteesta, jossa oli liukastunut ja ote pettänyt. Yksi vastaajista kertoi myös työmatkalla sattuneesta nokkakolarista.

Puolet kuolemaan johtaneista työtapaturmista sattuu liikenteessä ja työmatkat ovatkin siis päivän vaarallisinta aikaa. Työmatkat eivät kuitenkaan kuulu työturvallisuuslain piiriin. Liikenneturvallisuuden kampanjointi kannattaa kuitenkin myös työpaikalla. (Kanerva 2008, 46.)

Tieliikenneonnettomuuksissa menehtyi vuonna 2015 ainakin 254 ihmistä, mikä on yli 10 prosenttia suurempi määrä kuin edellisenä vuotena. Erityisesti henkilöautolla matkustaneiden turvallisuus laski. Loukkaantuneiden määrä kuitenkin väheni. EU:n tavoitteena on liikennekuolemien puolittaminen tämän vuosikymmenen aikana. Turvavyön ja muiden turvalaitteiden käyttö voisi edelleen pelastaa monia liikenteessä. (Liikenneturva 2015.) Yleisimpiä kuolemaan ja loukkaantumiseen johtaneita onnettomuuksia ovat olleet tieltä suistumiset. Suurin osa onnettomuuksista tapahtuu päivänvalossa. (Tilastokeskus 2014.)

Yleisesti ottaen paras tapa vähentää onnettomuuksia liikenteessä on ennakoida. Matkaan tulee varata tarpeeksi aikaa ja sovittaa oma ajaminen esimerkiksi vallitseviin keliolosuhteisiin. Talvikautena oleellista on myös auton kunnollinen puhdistaminen lumesta ja jäästä ennen liikkeelle lähtöä. Muita liikenteessä huomioitavia asioita on lueteltu taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Liikenteessä huomioitavia asioita (Liikenneturva 2016c)

Tärkeitä liikenteessä muistettavia asioita ovat:	
Ennakoiva ajo	Tarkkaamattomuus
Ajonopeus	Tasoristeykset
Hirvet ja muut eläimet	Turvaväli
Ajoterveys	Vaikeat ajo-olosuhteet
Liikennesäännöt ja liikennemerkit	Väsymys
Liikenneympyrä	Turvavyö
Matkapuhelimen käyttö	Auton ja peräkärryn kuormaus
Navigaattorin käyttö	Auton renkaat
Toiminta onnettomuuspaikalla	Turvatekniikka
Rattijuopumus	Lapsi autossa
Turvatyyny	Lemmikkieläin autossa

Eräs vastaaja totesi kehitysehdotuksissa, että työn vaarallisin paikka on liikenne ja kehotikin kaikkia käyttämään hands free -laitteita ja unohtamaan kiireen liikenteessä. Nykyään lähes jokaisen uuden puhelimen mukana tulee hands free -laite, joten useimmilta sellaisen täytyykin siis löytyä. Kännykän käyttö ilman hands free -laitetta on laissa kiellettyä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle ajon aikana. Siitä huolimatta kahdeksan kymmenestä autoilijasta käyttää toisinaan kännykkää ajaessaan. Tutkimuksien mukaan matkapuhelimen käyttö on ollut mukana keskimäärin kolmessa kuolemaan johtaneessa liikenneonnettomuudessa joka vuosi. Ajonaikaisen kännykän käytön suurimmat ongelmat liittyvät niin laitteen käsittelyyn kuin puheluihinkin, sillä nämä molemmat heikentävät kuljettajan tarkkaavaisuutta ja koordinaatiokykyä. (Liikenneturva 2016a.)

Arvioiden mukaan vuosina 2012–2014 sattuneissa kuolemaan johtaneissa tieliikenneonnettomuuksissa noin joka kolmas olisi pelastunut turvavyötä käyttämällä. Turvavyön käyttö olisi myös estänyt tai ainakin lieventänyt vammoja neljällä viidestä. Törmäystilanteissa oikein kiinnitetty turvavyö pitää ihmisen paikoillaan ja estää häntä lyömästä itseään auton osiin. Turvavyöstä on hyötyä varsinkin etupäättörmäyksissä ja auton pyörähtaessä katolleen. Turvavyön käyttö on tärkeää myöskin alhaisilla nopeuksilla ajettaessa sillä ai-

kuinen kykenee käsillään estämään iskeytymisen esimerkiksi rattiin vain 7 km/h nopeudella tapahtuvassa kolarissa. Jo 50 km/h nopeudella ajettaessa ihmisen törmäyspaino on 40-kertainen. (Liikenneturva 2016b.)

Metsälalla huomioitavaa on, että työntekijöillä on autossaan usein huomattavat määrät irtonaista tavaraa. Autossa kulkevat niin eväät kuin vaihtovarusteetkin. Metsureilla autossa kulkevat myös esimerkiksi raivaussahat ja pottiputket. Toimihenkilöillä autossa saattaa olla esimerkiksi maastotietokone, GPS-paikannin sekä mittausvälineet. Helsingin Sanomien haastattelema Liikenneturvan kehittämisspäällikkö Antero Lammi kertoo, että auton turvallinen pakkaaminen on tärkeämpää kuin moni uskookaan. Lammin mukaan ihmiset eivät kuitenkaan tätä tiedosta ja väärinpakattuja autoja näkeekin aivan liikaa. Irrallaan kuljetettavat tavarat voivat törmäystilanteessa koitua jopa kohtalokkaiksi. Painavat ja huonosti kiinnitetyt tavarat voivat tulla läpi penkin heikoista rakenteista aina matkustamon puolelle asti. Mikäli auto lähtee pyörimään, on irtonaisten tavaroiden vaarallisuus selvää. Auton pakkaamiseen on kuitenkin helppo nyrkkisääntö: ihmiset matkustamoon ja tavarat tavaratilaan. Lammin mukaan esimerkiksi ostoskasseja ja tietokonelaukkuja tulisi kuljettaa tavaratilaan. Myös takatilassa tavarat tulee kiinnittää oikein esimerkiksi tavaraverkon avulla. Painavat tavarat tulee tukea tukevasti ja kiinnittää mahdollisimman alhaalle. (Päivinen 2015.)

Auton irrottaminen esimerkiksi lumesta tai kurasta voi olla haastavaa ja vaarallistakin. Monesti tilanne vaatii apuvoimia. Apuvoimat voivat lisätä turvallisuutta, mutta myös auttajien turvallisuus on varmistettava. Yleisellä tiellä on varoitettava myös muita tielläliikkuja esimerkiksi varoituskolmiolla ja pukemalla heijastinliivit. Irrotustilanteissa on nähty käytettävän jos jonkinlaisia viritelmiä, joten järjenkäyttö onkin ensisijaisen tärkeää. Autossa olisi hyvä pitää mukana lapiota, hiekkaa ja hinausköyttä. Myös säänmukaiset vaihtovaatteet ja jalkineet ovat tärkeitä, mikäli auto jää jumiin tai muuten jättää tien päälle, ja apua täytyy hakea kävellen. Luonnollisesti autoa on myös mukavampi yrittää irrottaa, kun vaatteet ovat säähän sopivat.

MTV:n Uutisten haastattelema Autoliiton turvapalvelupäällikkö Jonne Luomala antoi autoilijoille neuvoja lumeen kiinnijäämisen varalle. Luomala esimerkiksi suosittelee ottamaan selvää oman auton liukkaudenestojärjestelmästä ja sammuttamaan ne, kun autoa yritetään irrottaa lumesta. Tämä siksi, että luistonestojärjestelmä saattaa estää autoa saa-

maan minkäänlaista pitoa, ja näin siis estää auton pääsyn pois liukkaalta pinnalta. Järjestelmät poiskytkennällä saa vetoa päälle. Luomalan mukaan kuitenkin paras ensiapu auton jäädessä kiinni lumeen on lapioida lunta pois auton alta, edestä ja takaa. Lapiota tulisikin aina säilyttää autossa. (Sahlström 2013.)

5.7 Työn henkinen kuormittavuus

Henkinen hyvinvointi näkyy haluna tehdä työtä, työn sujumisena sekä sen hallintana. Hyvä työ on mielekästä, sopivan haastavaa ja tarjoaa tekijälleen oppimis- ja kehittymismahdollisuuksia. Työelämässä stressiltä ja kuormittumiselta ei voi kuitenkaan välttyä. Kaikkea stressiä ei ole mahdollista eikä tarpeellistakaan poistaa. Sopivasta määrästä stressiä on jopa hyötyä, koska se vie eteenpäin. (TTK: Työstressi hallintaan 2016; TTK: Psykososiaalinen työkuormitus 2016.)

Suurin osa Mhy Lakeuden henkilökunnasta koki joskus liiallista henkistä kuormitusta. Yleisimpiä liiallisen kuormittavuuden syitä oli kiire. Yleisesti muita työssä kuormittavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi työn organisointi, kilpaileminen ja liiallinen vastuu. Epäselvät tai ristiriitaiset odotukset pahentavat tilannetta samoin kuin liiallinen tai liian vähäinen työmäärä, huono tiedonsaanti sekä työssä tapahtuvat monet muutokset. On hyvin yksilöllistä, millaiset asiat henkilö kokee kuormittaviksi ja miten niihin reagoi. (TTK: Työstressi hallintaan 2016; TTK: Psykososiaalinen työkuormitus 2016.)

Stressistä tulee haitallista, kun työntekijä kokee, että ympäristön asettamat vaatimukset ovat suurempia kuin omat selviytymiskeinot. Vaatimukset voivat johtua itse työstä, mutta ne voivat olla myös itseasetettuja. Merkittävää on myös kuinka henkilökohtaisena kokee omat onnistumisensa ja epäonnistumisensa. Pitkään jatkunut stressi voi johtaa terveysongelmiin, kuten työuupumukseen tai masennukseen. Pahimmillaan se voi ajaa ihmisiä pois työelämästä. Tästä syntyy kustannuksia työnantajalle. Hyvällä työnhallinnalla sairauspoissaolojen riskiä on pystytty pienentämään yli 20 %. (TTK: Työstressi hallintaan 2016; TTK: Psykososiaalinen työkuormitus 2016.)

Stressin hallinnassa auttavat työn voimavarat eli työnmyönteiset piirteet. Tällaisia ovat esimerkiksi mielekäs työ ja työyhteisön hyvä henki sekä työssä solmitut ihmissuhteet.

Työssäjaksamisen kannalta esimiesten ja työyhteisön tuki ovat tärkeitä, kuten myös mahdollisuuksilla saada jatko- ja täydennyskoulutusta. Työntekijällä tulisi olla sopivasti päätösvaltaa ja vastuuta omasta työstään. Oman työnsä määrään, työtahtiin ja työskentelytapoihin tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa myös itse. Työntekijän hyvinvoinnin kannalta on myös tärkeää, että hän voi päteä työssään ja tuntee itsensä hyväksytyksi ja arvostetuksi. (TTK: Työstressi hallintaan 2016; TTK: Psykososiaalinen työkuormitus 2016.)

Hyvän työympäristön perustana ovat hyvät ja tarkoituksenmukaiset työvälineet sekä viihtyisä ja turvallinen työympäristö. Työnantaja on velvollinen selvittämään, tunnistamaan ja arvioimaan työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle aiheutuvat haitat ja vaarat sekä kuormittavuustekijät. Työn haitallista henkistä kuormitusta tulee vähentää. Kaikilla työpaikoilla pitäisi olla keinot hyvinvoinnin tarkkailuun ja seurantaan. Tässä kehityskeskustelut ja säännölliset ilmapiirin arvioinnit ovat tärkeitä. Myös jokaisen työntekijän tilannetta pitäisi pystyä arvioimaan. Työn kuormittavuutta arvioitaessa on tärkeää huomioida, mitkä kuormitustekijät johtuvat työstä tai työympäristöstä riippumatta siitä, kuka työtä tekee. Kuormittuminen on yksilöllistä ja se vaihtelee työntekijän mukaan. (TTK: Työstressi hallintaan 2016; TTK: Psykososiaalinen työkuormitus 2016.)

Mikäli haitallista stressiä havaitaan, valmiit toimintatavat auttavat tilanteen käsittelyssä. Työterveyshuollon tukea ja ammattitaitoa kannattaa hyödyntää näissä tilanteissa. Asioita voidaan käydä läpi esim. määräaikaistarkastuksissa. (TTK: Työstressi hallintaan 2016; TTK: Psykososiaalinen työkuormitus 2016.)

Kun työ stressaa, kannattaa miettiä esimerkiksi seuraavia asioita: voiko kuormittavaa asiaa muuttaa tai kehittää? Onko palautumisesi riittävää? Työpäivän jälkeen kannatta levätä hetki, mutta muistaa myös liikunta ja henkinen virkistäytyminen. Kannattaa myös miettiä, ovatko omat työtavat tehokkaita ja osaako keskittyä olennaiseen. Tarvittaessa voi kääntyä esimiehen ja työsuojeluvalltuutetun puoleen. (TTK: Työstressi hallintaan 2016; TTK: Psykososiaalinen työkuormitus 2016.)

6 YKSINTYÖSKENTELEY JA SIIHEN LIITTYVIEN JÄRJESTELMIEN KEHITTÄMINEN

Yksi tämän opinnäytetyön tärkeimmistä aiheista sekä alkusysäyksen antaneista ideoista oli metsureiden ja toimihenkilöiden yksintyöskentelyn turvallisuuden parantaminen. Työntekijöille tehdyssä kyselyssä selvisi, että yli puolet vastaajista työskentelevät ns. normaalien työajan ulkopuolella vähintään kerran kuussa. Määrä on siis merkittävä. Melkein kaikki myös kannattivat ajatusta siitä, että yhdistyksellä olisi käytössään järjestelmä, jonka avulla maastossa työskenteelijät voitaisiin tarvittaessa turvallisuussyistä paikantaa. Tasaisin väliajoin tapahtuvaa kuittaamista ei sen sijaan juuri kannatettu.

Vastaajien kantoja on helppo ymmärtää, koska varmasti jokainen toivoo, että hätätapauksessa apu tulisi mahdollisimman nopeasti. Sen sijaan jatkuvaa kuittaamista vaativa järjestelmä saattaa kuulostaa ärsyttävältä ja vaivalloiselta. Tällainen järjestelmä saattaa myös johtaa vikahälytyksiin, mikäli työntekijä unohtaa kuittauksen. Tasavälein tapahtuva kuittaaminen kuitenkin varmistaisi sen, että apua joutuisi hätätilanteessa odottamaan mahdollisimman vähän aikaa. Tärkeintä kuitenkin olisi, että vähintäänkin oman toimiston väki tietäisi tarvittaessa minne henkilö on lähtenyt. Ongelmana kuitenkin on, että varsinkin toimihenkilöillä suunnitelmat saattavat muuttua kesken päivän. Järjestelmän tulisi siis olla helposti päivitettävissä myös tienpäällä.

Normaalisti paikkatiedon käsittely vaatii paikannettavan suostumuksen. Hätäpuhelut voidaan kuitenkin paikantaa, vaikka paikannettava ei olisikaan antanut siihen suostumustaan tai suorastaan kieltänyt sen. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2013.) Mietittäessä, saako työnantaja paikantaa työntekijänsä, tietosuojavaltuutetun vastaus on kyllä, mikäli työnantajalla on siihen asiallinen peruste ja tarve. Työntekijöiden turvallisuuden varmistaminen on hyväksyttävä peruste paikannukselle. Lähtökohtaisesti esimerkiksi työajan seuranta tätä kautta ei ole sallittua. Tämä on kuitenkin mahdollista, mikäli työntekijä tekee työtään kokonaan tai enimmäkseen muualla kuin työpaikallaan, eikä muita keinoja ole käytettävissä. Asiasta on kuitenkin päätettävä etukäteen työpaikan yhteistoimintamenetelyllä. Työntekijöiden paikantaminen kuuluu yhteistoiminta- tai kuulemismenettelyn piiriin työelämän tietosuojalain (759/2004) 21 §:ssä säädetyllä tavalla. Työnantajan tulee tiedottaa mahdollisesta seurannan käyttöönotosta sekä sen tarkoituksesta ja menetelmistä työntekijöille. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2014.)

Metsureille on jokaiselle määritelty vastuutoimihenkilö, joka tietää millä työmaalla he kulloinkin työskentelevät. Ongelmia saattavat kuitenkin aiheuttaa vapaat työskentelyajat, jolloin toimihenkilö ja hänen alaisuudessaan toimivat metsurit eivät aina ole töissä samaan aikaan. Esimerkiksi älypuhelimella toimiva turvallisuussovellus takaisi seurannan myös silloin, jos metsuri haluaisi työskennellä myös viikonloppuna toimihenkilöiden ollessa vapaalla.

Metsäalalla GPS-pohjaisia mobiilipaikantimia on hyödynnetty työturvallisuuden parantamiseksi jo hyvän aikaa. Esimerkiksi 2002 Digitoday-verkkolehti uutisoi Stora Enson ottaneen Pohjois-Suomessa käyttöön MobiNexT-seurantasovelluksen. Sovellus oli mahdollisesti ensimmäisiä vastaavia Suomessa. Sovelluksen avulla saatiin järjestettyä metsureiden turvallisuusvalvonta varsinkin viikonloppuisin, jolloin työnjohto on vapaalla. Sovelluksen avulla metsurit ilmoittivat työhöntulostaan, poislähtemisestään sekä työmaavaihdosta paikannuspuhelimella. Sovelluksen kautta metsureiden sijainti oli koko ajan selvillä valvomossa, ja sovelluksella oli myös mahdollista hälyttää apua mahdollisen tapaturman sattuessa. Sovellus oli suunnattu lähinnä moottorisahan kanssa työskenteleville. (Holopainen 2002.)

Yksinkertaisen puhelinsovelluksena toimivan turvallisuussovelluksen laatiminen voisi onnistua esimerkiksi tilaamalla sen opinnäytetyönä tietotekniikan opiskelijalta, esimerkiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Järjestelmään voitaisiin myös lisätä mahdollisuus ilmoittaa läheltä piti -tilanteista. Yksinkertaisimmillaan jokainen käyttäjä voisi kuittaa sovellukseen, milloin tulee töihin ja milloin aikoo lähteä sekä tietoenkin missä aikoo liikkua. Ongelmana saattaa kuitenkin olla, ettei kaikilla metsureilla ole älypuhelin, jolloin työnantajan olisi kenties hankittava heille sellaiset. Täytyisi myös sopia, kuka hoitaa valvonnan sovelluksen kautta. Päivystäjälle jouduttaisiin luultavasti maksamaan ylimääräistä tehtävän hoitamisesta, koska vapaiden työaikojen takia hänen tulee päivystää myös vapaa-ajallaan. Päivystyspalvelun ulkoistamisesta voidaan mahdollisesti myös neuvotella esimerkiksi vartiointiliikkeen kanssa.

Turvallisuuskäytäntöjen uudistaminen voitaisiin yhdistää metsänhoitoyhdistyksen käyttämien Oy Silvadata Ab:n tarjoamien Silva-ohjelmien päivitys- tai uudistustilanteisiin. Järjestelmän avulla toimihenkilöt mm. täyttävät matkalaskunsa, eli laskuttavat kilometrikorvaukset, päivärahat sekä muut korvaukset työnantajalta. Matkalaskut sisältävät paljon

tietoa, joka olisi tärkeää myös turvallisuuden kannalta. Ohjelmaan mm. tallennetaan jokaiselle päivälle mitä on tehty ja missä. Myös karkea ajoreitti ja kilometrit merkitään kilometrikorvausten saamiseksi. Mikäli nämä tiedot saataisiin etukäteen esimerkiksi kalenterimerkintöjen kautta, voisi niiden avulla parantaa myös turvallisuutta. Tietojen avulla tiedettäisiin, mihin ja mitä reittiä pitkin henkilö on lähtenyt maastoon, mikä helpottaisi tarvittaessa etsintöjä. Kalenterista toteutuneet tapahtumat voisi siirtää suoraan matkalaskulle, jolloin säästyttäisiin kirjaamasta asioita kahteen kertaan. Tämä voisi kannustaa toimihenkilöitä kirjaamaan sovitut menonsa ja aikeensa kalenteriin. Jo nykyisellään esimerkiksi Outlook-sähköpostisovelluksessa käyttäjä pystyy tekemään merkintöjä omaan kalenteriinsa ja tiedot sieltä näkyvät myös muille käyttäjille. Metsäalalla esimerkiksi Metsähallitus hyödyntää Outlookin kalenteriominaisuutta myös turvallisuuden parantamisessa.

Metsänhoitoyhdistyksen työntekijöille tehdyssä kyselyssä kysyttiin myös, mikä olisi paras tapa läheltä piti -tilanteiden raportointiin. Tällä hetkellä tapaukset ilmoitetaan esimiehelle ja käydään tarvittaessa läpi kokouksissa. Työterveyshuolto pitää tapauksista kirjaa. Läheltä piti -tilanteiden kirjaaminen on tärkeää, koska ne antavat arvokasta tietoa siitä, mitä voi sattua. Kun tilanteesta selvittää ilman merkittäviä vahinkoja, on jälkikäteen tärkeää pohtia, miten tilanne pääsi edes syntymään. Tapaukset ovat yleensä erinomaista opetus- ja koulutusaineistoa. Läheltä piti -tilanteita sattuu paljon enemmän kuin varsinaisia vahinkoja, jolloin niiden avulla saadaan nopeasti varsin kattava aineisto työpaikan ongelmakohdista. Usein sattuvat vaaratilanteet luovat työpaikalle helposti turvattomuutta. Läheltä piti -tapauksien pohtiminen taas on monesti parantanut työyhteisön oppimiskykyä ja laatuajattelua. (Kanerva 2008, 55–56.) Kyselyssä läheltä piti -tilanteiden ilmoittamiseen ehdotettiin esimerkiksi puhelinsovellusta tai muuta helppoa sähköistä järjestelmää. Läheltä piti -tilanteiden ilmoittamisen voisikin integroida mahdolliseen paikannussovellukseen tai kalenterimerkintöihin.

6.1 Työturvallisuuskäytäntöjä eri metsäalan toimijoilla

Seuraavissa kappaleissa esitellään, millaisia ratkaisuja muutamat metsäalan toimijat ovat kehittäneet maastossa tapahtuvan yksintyöskentelyn työturvallisuuden parantamiseksi. Esimerkkeinä toimivat Metsähallitus ja UPM. Lisäksi esitellään lyhyesti Securitaksen työturvallisuudenvalvontaan kehittämiä ratkaisuja.

6.1.1 Metsähallitus

Metsähallituksella on kiinnitetty paljon huomiota työntekijöiden yksintyöskentelyyn ja sen turvallisuuden parantamiseen. Metsätalouden yhteydenpito- ja paikantamisohjeistuksissa on huomioitu yksintyöskentelyn osalta sekä metsurit että toimihenkilöt. Samoja käytäntöjä voisi soveltaa myös pienemmillä työpaikoilla. Metsähallitus myös suosittelee työntekijöitään lataamaan älypuhelimiinsa ilmaisen 112 Suomi mobiilisovelluksen, joka onkin mainittu aiemmin tässä opinnäytetyössä. (Reponen 2016.)

Metsähallituksella siirryttiin joitain vuosia sitten metsureiden kanssa sähköiseen työnohjaus- ja työaikakirjanpito-ohjelmaan (Taika). Sähköiseen järjestelmään siirtyminen on mm. tehostanut ajankäyttöä sekä nopeuttanut tietojenkäsittelyä. Ylimääräinen matkustus, tietojen tallennus ja tarkistus ovat vähentyneet. Sähköisellä välityksellä tieto kulkee nopeasti niin työmaalle kuin sieltä takaisin toimihenkilöille. Myös tilitysten teko on nopeutunut ja niiden virheiden mahdollisuus pienentynyt. Toisaalta metsurit kokevat karttojen haun ja työmaatietojen palautuksen sosiaalisena toimintana, mikä on jäänyt uuden ohjelman myötä pois. Taika-ohjelmaa ja sen toimivuutta on esitelty laajemmin Pekka Keräsen opinnäytetyössä: Taikaa työssä – Kokemuksia metsureiden sähköisestä työaikakirjanpidosta Metsähallituksen Pohjanmaan alueella. Keräsen tekemän kyselytutkimuksen mukaan metsurit pitivät ohjelmaa pääsääntöisesti helppona ja sujuvana. (Keränen 2012.)

Metsähallituksen metsureilla on käytössään tiedonsiirtovälineinä HTC-puhelimet, joissa on Taika-ohjelma. Metsurin työskennellessä yksin moottorisahan kanssa, laittaa hän valvonnan päälle Taika-ohjelmasta. Ohjelma valvoo metsurin kirjauksia päivän aikana. Mikäli metsurilta ei ole tullut kirjauksia viimeisen 4 tunnin aikana, lähettää ohjelma tekstiviestin metsurille, johon tämän tulee vastata 15 minuutin kuluessa. Mikäli metsuri ei vastaa viestiin, ohjelma lähettää viestin metsurin esimiehelle tai hänen sijaiselleen. Esimiehen on tämän jälkeen selvitettävä mahdollisimman pian, onko kyseinen metsuri kunnossa. (Reponen 2016.)

Raivaussahalla ja muissa metsuritöissä yksin työskenneltäessä esimies ja työntekijä sopivat yhteydenpitokäytännön keskenään. He voivat käyttää edellä mainittua Taika-ohjelmaa tai olla yhteyksissä soittamalla tai tekstiviestillä. Metsurit voivat myös sopia päivittäisestä yhteydenpidosta keskenään esimerkiksi metsuripareina. Suosituksena on, että

myös kotiväen kanssa kotiintuloaika olisi sovittu 1–2 tunnin tarkkuudella. (Reponen 2016.)

Toimihenkilötehtävissä ja suunnittelua tukevissa/avustavissa metsuritöissä varmoista päivittäisistä suunnittelukohteista tehdään merkintä Outlookin sähköiseen kalenteriin ja merkitään myös kohteen/paikan nimi sekä keskeinen koordinaatti tms. Myös työmaiden valvontaa ja tarkastuksia tehtäessä varmat kohteet lisätään Outlookin kalenteriin sopivin tunnistein. Muissa töissä sovelletaan tässä mainittuja keinoja sopivilta osin. (Reponen 2016.)

Metsähallituksella käytetään usein myös moottorikelkkaa tai mönkijää. Moottorikelkkaa ja mönkijää käytettäessä suosituksena on liittää sähköiseen kalenteriin myös karttaliite suunnittelukohteesta. Moottorikelkalla tai mönkijällä liikkumisesta tulee myös ilmoittaa etukäteen esimiehelle. Päivän lopuksi suunnittelija ilmoittaa esimiehelleen soittamalla tai tekstiviestillä, että on päässyt kotiin. Vaihtoehtoisesti metsätiimeissä voidaan sopia päivittäisestä yhteydenpitoparista (esimerkiksi suunnittelijat). Myös suunnittelijoiden kohdalla kotiväen on hyvä tietää kotiintuloaika noin 1–2 tunnin tarkkuudella. Lähinnä Lapin alueella saattaa olla käytössä myös SPOT-satelliittihätälähettimeitä erityisesti alueilla, joissa kännykän kuuluvuus on heikko. (Reponen 2016.)

SPOT Gen3 -paikannin on tarkoitettu turvavälineeksi kaikille ulkoilijoille. Laitteen avulla voi esimerkiksi lähettää hätäviestillä sijaintitietonsa viranomaisille sekä kutsua apua ei-kiireellisissä ongelmatilanteissa, esim. renkaan puhjetessa. Laitteen avulla myös esimerkiksi ystävät tai perheenjäsenet voivat seurata metsässä liikkujan sijaintia reaaliajassa. Laitteella voi lisäksi lähettää valmiiksi kirjoitetun viestin ennalta määritellyille henkilöille, jolla voi aina halutessaan ilmoittaa olevansa kunnossa. Huonoa laitteessa kuitenkin on, ettei se toimi esimerkiksi sisätiloissa tai tiheissä metsissä. (SPOT 2016.)

Metsähallituksen järjestelmissä hyvää on ainakin niiden monipuolisuus, jolloin jokaiselle löytyy varmasti sopiva. Tärkeää on, että käytetty menetelmä sovitaan yhdessä ja että kaikki myös noudattavat sitä. Huonona puolena taas on, ettei näilläkään keinoilla voi täysin aukottomasti varmistaa, että loukkaantunut tai sairauskohtauksen saanut saisi aina apua ajoissa. Ongelmia voi tulla, mikäli henkilö on siinä kunnossa, ettei pysty itse enää hälyttämään apua. Myös kännyköiden katvealueet ovat toisinaan hyvinkin suuri ongelma. (Reponen 2016.)

6.1.2 UPM

UPM:llä toimihenkilöillä ja metsureilla on apunaan erilaisia maastotöihin suunniteltuja mobiilisovelluksia. Sovelluksista voidaan esimerkiksi käyttäjän toimesta kytkeä turvallisuuden valvonta päälle. Jokaiselle käyttäjälle on annettu valvoja (ja valvonta-ajat), jolle mahdolliset hälytykset ohjautuvat. UPM on suunnitellut sovellukset yhteistyössä ulkopuolisen toimittajan kanssa ja vastaavilla periaatteilla toimivaa järjestelmää voitaisiin hyvinkin hyödyntää myös metsänhoitoyhdistyksissä. (Simola 2016.)

Yksintyöskentelyn turvallisuussovelluksessa käyttäjä voi mobiililaitteen avulla aloittaa ja lopettaa itse turvallisuussovelluksen käytön. Sovelluksen avulla käyttäjän sijainti tallentuu palvelimelle valvonnan ollessa päällä. Paikkatiedot häviävät automaattisesti parin päivän kuluessa, eli niitä ei kerätä talteen. Sovellus lähettää käyttäjälle ilmoituksia, jotka kuittaamalla hän voi vahvistaa olevansa kunnossa. Ilmoituksen voi myös tehdä oma-aloitteisesti. (Simola 2016.)

Järjestelmä muistuttaa turvallisuusvalvontailmoituksen tekemisestä sekä sovelluksella että tekstiviestillä hälytysrajan lähestyessä. Hälytysraja tulee vastaan, kun edellisestä ilmoittautumisesta on kulunut tarpeeksi aikaa. Kuittauksen voi hoitaa sekä sovelluksesta että vastaamalla saapuneeseen tekstiviestiin. Jos käyttäjä ei ilmoittaudu määräajassa, näkyy valvontasovelluksessa hälytys, josta lähtee tekstiviesti valvojaksi määritellylle henkilölle. Mikäli henkilö ei ilmoittaudu määräajan sisällä, valvoja lähettää valvontasovelluksen kautta etsintätehtävän valvontaryhmässä olevalle henkilölle. Tällöin etsijä saa omaan sovellukseensa kartalle tiedot etsittävän viimeisimmästä sijainnista ja näin etsintä voi alkaa. (Simola 2016.)

Järjestelmässä hyvää on, että turvallisuuden valvonta pystytään yhdistämään toimihenkilöiden ja metsureiden käyttämiin mobiilisovelluksiin. Sovellukset ovat myös helppokäyttöisiä, ja niiden avulla saadaan varmistettua turvallinen yksintyöskentely. Huonoa ovat ongelmatilanteet, jotka voivat aiheutua esimerkiksi datayhteyksien häiriöistä, laitehäiriöistä- ja vioista. Myös akun kesto pakkassäällä on ongelma. Nämä voivat aiheuttaa turhia hälytyksiä, kun käyttäjä ei saa kuitattua ilmoituksia. (Simola 2016.)

6.2 Securitaksen tarjoamia työturvallisuuspalveluita

Securitas tekee monella tapaa työturvallisuusvalvontaa. Heillä on mm. tarjolla sovellus, joka tekee työvuoron aloitus- ja lopetustarkastukset sekä työvuoron aikaiset välitarkastukset suoraan työntekijän matkapuhelimeen. Työntekijän tarvitsee vain kuitata tarkastussoitto painamalla punaista luuripainiketta. Tällöin järjestelmään rekisteröityy, että kaikki on kunnossa. Mikäli työntekijä ei kuitata tarkastussoittoa, tekee järjestelmä uuden soiton viiden minuutin päästä. Mikäli puhelua ei silloinkaan kuitata, antaa järjestelmä hälytyksen Securitaksen palvelukeskukseen, jossa päivystäjä ryhtyy ennalta sovittuihin toimenpiteisiin. Sovelluksessa ei kuitenkaan ole paikannusta, vaan työntekijän sijainnin on oltava ennakkoon tiedossa. Käytössä on kuitenkin myös paikantavia laitteita. (Rosvall 2016.)

Tässä mainitussa järjestelmässä Lakeuden kannalta ongelmana on kuitenkin työaikojen vaihtelu. Securitaksen järjestelmä on automatisoitu, joten työvuorojen tulisi olla ennakkoon tiedossa melko pitkälle, jotta sovellusta voitaisiin hyödyntää. Muuttuvat työajat tuovat mukanaan paljon käsityötä. Securitaksella ei vielä ole järjestelmää, jossa työntekijä tai työnjohto voisivat itse syöttää työvuoron tiedot, ja järjestelmä reagoisi sitten vain puuttuvaan kotiinlähdön kuittaukseen. (Rosvall 2016.)

7 MUITA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Haastattelin työtäni varten lyhyesti sähköpostin välityksellä Länsi-Suomen alueen vanhan työsuojelutoimikunnan työsuojeluvaltuutettua Ilkka Heinosta. Kysyin häneltä, jäikö hänellä niin sanotusti jotain ”hampaankoloon” eli onko hänellä mielessään jotain, mihin uuden työsuojelutoimikunnan täytyisi erityisesti kiinnittää huomiota tai onko hänellä mielessään jotain muuta asiaan liittyen.

Heinosen mielestä uusi yhdistyskohtainen työturvallisuusorganisaatio on hyvä asia, koska se on paremmin tietoinen yhdistyksen sen hetkisestä tilanteesta, ja asioihin voidaan reagoida nopeammin. Heinonen painottaa, että on tärkeää panostaa toimintasuunnitelman laatimiseen, koska se luo pohjan toiminnalle. Suunnitelma voidaan laatia yhteistyössä työsuojeluvaltuutetun kanssa. Pelkkä hyvä suunnitelma ja hiotut toimintamallit eivät kuitenkaan vielä auta, ellei niiden jalkauttamisesta koko henkilöstölle huolehdita kunnolla. Lopuksi Heinonen halusi vielä muistuttaa työmaiden turvallisuudesta. Työmailla tulee muistaa varoituskyltit yhteystietoineen, huomioliivit sekä vaaratekijöiden ilmoittaminen työmaaohjeissa. (Heinonen 2016.)

7.1 Hyödyllisiä oppaita työturvallisuuden kehittämiseksi

Metsäalan turvallisuuden parantamiseksi on olemassa monia hyviä oppaita. Tällaisia ovat esimerkiksi Työturvallisuuskeskuksen Ville Leinoselta tilaama Terveenä metsästä -opasvihkonen ja sen tekemiseen perehtyvä Leinosen opinnäytetyö: Terveenä metsästä -opasvihkon laatiminen. Työssä käsitellään esimerkiksi erilaisia puremia ja pistäviä hyönteisiä, allergioille altistavia tekijöitä, myrskyjen ihmiselle aiheuttamaa vaaraa sekä kylmiä ja kuumia olosuhteita.

Osoitteesta luontoon.fi turvallisuus -osiosta löytyy hyödyllisiä turvallisuusohjeita kaikille maastossa liikkujille. Tapio puolestaan on julkaissut Olli Mäen toimittaman Työturvallisuusopas omatoimisiin metsätöihin -julkaisun, josta löytyy hyvät perusohjeet metsurin- töitä tekeväille, niin harrastelijalle kuin ammattilaisellekin. Suurpetojen kohtaamista käsitteleviä oppaita käsiteltiin luvussa 5.5.

8 POHDINTA

Työturvallisuus on aina ajankohtaista. Turvallinen työ on meidän kaikkien oikeus ja korkea turvallisuuden taso toimii yrityksen käyntikorttina niin asiakkaille kuin yhteistyökumppaneille ja työnhakijoillekin. Työtapaturmat saattavat aiheuttaa yrityksille suuria kuluja ja työntekijöille inhimillistä kärsimystä, pahimmillaan täysin turhaan. Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajan ylläpitämään ja parantamaan työpaikan työturvallisuutta yhteistoiminnassa työntekijöiden kanssa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on työturvallisuuden kehittäminen metsänhoitoyhdistys Lakeudessa. Työturvallisuus on aiheena erittäin laaja, ja paljon tärkeitä asioita jouduttiin valitettavasti jättämään työn ulkopuolelle. Opinnäytetyön ja kyselyn avulla saatiin kuitenkin hyvät pohjatiedot keskeisimmistä teemoista. Opinnäytetyöhön kuuluneen työturvallisuuskyselyn tapaisia kyselyjä ei ollut yhdistyksessä ennen tehty. Teettämällä säännöllisesti vastaavanlaisia kyselyjä, pystyttäisiin seuraamaan työturvallisuuden kehittymistä ja uusien toimenpiteiden vaikutuksia. Kyselyssä saadut tulokset ovat luotettavuudeltaan hyviä. Tuloksista selviää, että yhdistyksen turvallisuus on hyvällä tasolla, mutta joissain kohdin on myös parantamisen varaa.

Kyselyssä työntekijöille annettiin mahdollisuus esittää vapaasti uusia ideoita ja muita ehdotuksia työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin parantamiseksi. He tekevät työtään päivittäin ja ovat sen asiantuntijoita. Avoimissa kysymyksissä vastaajia olisi voitu ohjailta tarkemmin, mutta kysymysten laadinnassa haluttiin jättää vastaajille tilaa tuoda vapaasti esille omia ideoitaan ja huomiotaan. Kysely olisi voitu myös rajata koskemaan esimerkiksi vain yksintyöskentelyä, mutta kyselyn avulla haluttiin kuitenkin kartoittaa melko laajasti työturvallisuuden perusasioiden yleinen taso. Kysymysten avulla haluttiin myös saada vastaajat ajattelemaan ja ideoimaan laajemmin. Mahdollisissa jatkokyselyissä voidaan nyt valita tarkemmin tiettyjä esille nousseita aiheita ja tarvittaessa tutkia niitä.

Samantapaisia kyselyitä kannattaisi kenties tehdä myös muissa metsänhoitoyhdistyksissä. Samaa tai ainakin samankaltaista kyselypohjaa hyödyntämällä voitaisiin myös suorittaa vertailua eri yhdistysten välillä. Yhdistykset voisivat myös tehdä keskenään enemmän yhteistyötä työturvallisuusasioissa. Esimerkiksi mahdollisen turvallisuussovelluksen

hankinta voisi tulla halvemmaksi ja olla helpompaa, mikäli hankkeessa olisi mukana useampia yhdistyksiä.

Opinnäytetyö lähtökohtana toimineeseen huomioon tarpeesta parantaa maastossa yksin työskentelevien yhdistyksen työntekijöiden turvallisuutta. Yksintyöskentelyn turvallisuuden parantamiseen löydettiin monia ideoita ja työssä esitettiin myös käytännön keinoja, jotka ovat jo käytössä muilla toimijoilla. Löydetyt keinot ovat käytännönläheisiä ja niitä voidaan nyt lähteä helposti työstämään eteenpäin.

LÄHTEET

Alasalmi, V. 2007. Työturvallisuus rakennusalalla – TR-mittauksien vaikutukset turvalliseen työympäristöön. Rakennustekniikan koulutusohjelma. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Insinööriyö.

Heinonen, I. Vanhan Länsi-Suomen alueen työsuojelutoimikunnan työsuojeluvaltuutettuna ja työsuojelutoimikunnan jäsenen. 2016. Vanhan Länsi-Suomen alueen työsuojelutoimikunnan toiminta. Sähköpostiviesti. ilkka.heinonen@mhyroinen.fi. Luettu 22.2.2016.

Holopainen, R. 2002. Gps-teknologia voi vastata kiristyviin työvalvontasäädöksiin. Mobiilipaikannus ratkaisi työturvaongelman. Digitoday-verkkolehti. Julkaistu 15.3.2002. Luettu 28.3.2016. <http://www.digitoday.fi/mobiili/2002/03/15/mobiilipaikannus-ratkaisi-tyoturvaongelman/20028927/66>

Hänninen, K. 15.1.2014. Näillä konsteilla suojaat puhelimesi pakkaselta. Kauppalehden verkkojulkaisu. Luettu 4.2.2016. <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/nailla-konsteilla-suojaat-puhelimesi-pakkaselta/i2Efdt7s>

Hätäkeskuslaitos. 17.6.2015. 112 Suomi -mobiilisovellus hätäpuhelujen paikannukseen nopeuttaa avunsaantia hätätilanteessa. Uutiset. Luettu 4.2.2016. <http://www.112.fi/ajankohtaista/uutiset/2/0/112-suomi-mobiilisovellus-hatapuhelujen-paikannukseen-nopeuttaa-avunsaantia-hatatilanteessa-60636>

ILO. 2016a. About the ILO. Luettu 11.5.2016. <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/lang--en/index.htm>

ILO. 2016b. Results found for forestry safety. Luettu 11.5.2016. <http://www.ilo.org/Search4/search.do?searchLanguage=en&searchWhat=forestry+safety>

Immonen, M. 2015. Työturvallisuudella säästötalkoisiin. Blogikirjoitus. Rakennuslehden verkkojulkaisu. 24.09.2015. <http://www.rakennuslehti.fi/blogit/tyoturvaluudella-saastotalkoisiin/>

Järvenpää, J & Norberg, H. 2011. Petoluonto-opas. http://www.petohanke.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/suomussalmi/embeds/petohanke/15833_Petoluonto-opas_FIN.pdf Kajaanin Offsetpaino Oy.

Kanerva, R. 2008. Työ turvalliseksi: Työpaikan hyvät työturvallisuuskäytännöt. Edita Prima Oy. Helsinki

Kasvun tekijät. 2015. Työtaturmien vaikutus yrityksen imagoon. Blogikirjoitus. 3.6.2015. Luettu 20.1.2016. <http://kasvuntekijat.fi/tyotaturmien-vaikutus-yrityksen-imagoon/>

Keränen, P. 2012. Taikaa työssä – Kokemuksia metsureiden sähköisestä työaikakirjanpidosta Metsähallituksen Pohjanmaan alueella. Metsätalouden koulutusohjelma. Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Kokko, O. 2010. Näin paljon maksaa poissaolosi töistä. Taloussanomien verkkolehti. 1.2.2010. Luettu 18.1.2016. <http://www.taloussanomien.fi/oma-raha/2010/02/01/nain-paljon-maksaa-poissaolosi-toista/20101280/139>

Korhonen, T. 2014. Metsänomistajien liiton toiminta loppuu. Yle Uutiset. 29.12.2014. Luettu 13.1.2016. http://yle.fi/uutiset/metsanomistajien_liiton_toiminta_loppuu/7703492

Lautanen, E. & Tantt, V. 2013. Metsäalan ammattiosaaminen nyt ja vuonna 2020. TTS:n tiedote: Metsätyö, -energia ja yrittäjyys 7/2013 (768) http://tts.fi/images/stories/tts_julkaisut/hankejulkaisut/medi768.pdf

Leinonen, V. 2015. Terveenä metsästä -opasvihkon laatiminen. Metsätalouden koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Liikenneturva. 2015. Liikennekuolemien määrä kasvoi vuonna 2015. Päivitetty 30.12.2015. Luettu 19.3.2016. <https://www.liikenneturva.fi/fi/ajankohtaista/tiedote/liikennekuolemien-maara-kasvoi-vuonna-2015>

Liikenneturva a. Matkapuhelimen käyttö. Luettu 19.3.2016. <https://www.liikenneturva.fi/fi/liikenteessa/ennakointi/matkapuhelimen-kaytto>

Liikenneturva b. Turvavyö. Luettu 19.3.2016. <https://www.liikenneturva.fi/fi/liikenteessa/autoilijat/turvavyo>

Liikenneturva c. 2016. Liikenteessä. Luettu 23.4.2016. <https://www.liikenneturva.fi/>

Luke luonnonvarakeskus. Suurpetotutkimus. Luettu 16.3.2016. <http://www.rktl.fi/riista/suurpedot/>

METLA. 2012. Metsänomistajat ikääntyvät ja eläköityvät. 17.2.2012. Luettu 4.2.2016. <http://www.metla.fi/uutiskirje/metsatalous-ja-yhteiskunta/2012-01/uutinen-1.htm>

Nieminen, A. Työturvallisuuskortti – avain yhteiselle työpaikalle. Tapio. Luettu 29.1.2016. <http://tapio.fi/palvelumme/koulutus/tyoturvallisuuskortti/>

Parviainen, J. toiminnanjohtaja. 2015a. Haastattelu 30.9.2015. Haastattelija Koivisto, S. Kauhajoki.

Parviainen, J. 2015b. sähköposti. 14.08.2015. jussi.parviainen@mhy.fi.

Parviainen, J. 2016. Opinnäytetyön edistyminen. Sähköposti. 3.2.2016. jussi.parviainen@mhy.fi.

PEFC-metsäsertifioinnin kriteerit. 29.7.2015. PEFC Suomi. Luettu 18.1.2015.

Pelastuslaki (379/2011)

Päivänen, P. 2015. Kännykstä tulee kolarissa kymmenkiloinen ohjus – animaatio näyttää huonosti lastatun auton vaarat. Helsingin Sanomat –verkkojulkaisu. Päivitetty: 18.6.2015. Luettu 6.4.2016. <http://www.hs.fi/autot/a1305963454883>

Rasku, O. metsäneuvoja. 2015. Puhelinhaastattelu 18.10.2015. Haastattelija Koivisto, S.

Reponen, E. 2016. Metsähallituksen metsätalouden työsuojelupäällikkö. Metsähallitus. esa.reponen@metsa.fi. Luettu 10.2.2016.

Riistakeskus. 2013. Suurpedot työmaalla – Toimintaohjeet.2013. Luettu 16.3.2016. <http://riista.fi/wp-content/uploads/2013/03/Suurpedot-ty%C3%B6maalla-Toimintaohjeet.pdf>

Riistakeskus. 2013. 10 kohdan ohjeet karhun kohtaamiseen. 2013. Luettu 16.3.2016. http://riista.fi/wp-content/uploads/2013/03/10_kohdan_ohjeet_karhun_kohtaamiseen.pdf

Riistakeskus. 2016. Yhteistietohaku. Päivitetty 24.7.2015. Luettu 16.3.2016. <http://riista.fi/riistahallinto/yhteystiedot/yhteystietohaku/#area=000&org=RHY&type=PETOYHDYSHENKILO>

Rosvall, E. 2016. Tuotepäällikkö, Securitas Oy. Kiitos mielenkiinnostasi yhtiömme palveluita kohtaan. Sähköpostiviesti. erkki.rosvall@securitas.fi. Luettu 10.2.2016.

SAK. 2014. SAK haluaa muutoksia lakiin – yksikin työtapa-urma on turha. 12.03.2014. <http://www.sak.fi/ajankohtaista/uutiset/sak-haluaa-muutoksia-lakiin--yksikin-tyotapa-urma-on-turha-2014-03-12>

Sahlström, A. 2013. Juuttuiko auto hankeen? Tämä kikka voi auttaa. MTV Uutiset. Julkaistu 03.03.2013. Päivitetty 19.06.2013. Luettu 19.3.2016. <http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/juuttuiko-auto-hankeen-tama-kikka-voi-auttaa/1906146>

Simola, T. 2016. Director, Business Development. UPM. Kysymyksiä työturvallisuudesta. tomi.simola@upm.com. Luettu 25.1.2016.

Soisalo, R. 2011. Väkivallan preventio sosiaali- ja terveysalalla. Suomen Psykologinen Instituuttiyhdistys ry. Latvia.

SPOT - Ready for Adventure. 2016. NEW! SPOT Gen3™. Luettu 28.3.2016. <http://www.findmespot.eu/en/index.php?cid=100>

Suomen Punainen Risti a. Mobiilisovellus tuo ensiapuohjeet älypuhelimeen. Luettu 4.2.2016. <https://www.punainenristi.fi/opi-ensiapua/ensiapuohjeet-alypuhelimeen>

Suomen Punainen Risti b. ICE-kontaktin lisäys kännykkään. Luettu 4.2.2016. <https://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet/ice-lyhenne-kannykkaan>

Taanila, A. 2013. Otokoko. Akin menetelmäblogi. Päivitetty 21.10.2013. Luettu 21.3.2016. <https://tilastoapu.wordpress.com/2012/03/01/otokoko/>

Taanila, A. 2014. Kyselytutkimuksen luotettavuus. Päivitetty 30.4.2014. Luettu 21.3.2016. <https://tilastoapu.wordpress.com/tag/otantavirhe/>

Takalampi, A. 2015. Ilmajoen metsänhoitoyhdistyksen toinen fuusioituminen onnistui. Ilkka 22.12.2015, 26.

Tapola, H. 2003. Matkapuhelin metsätyö ja turvallisuus. Työsuojeluoppaita ja -ohjeita 38. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ, Työsuojeluosasto. TYÖTURVALLISUUSKESKUS, Metsäalan työalatoimikunta. Tampere.

Terveystalo. 2015. Metsänhoitoyhdistys Lakeus ry. Työterveyshuollon toimintasuunnitelma ajalle 1.1.2016–31.12.2016. Voimassa 31.12.2018. 4.11.2015. Kauhajoki.

Tieliikennelaki (267/1981)

Tietosuojavaltuutetun toimisto. 2013. Kännykkäpaikannus. Julkaistu 19.9.2013. Luettu 30.3.2016. <http://www.tietosuoja.fi/fi/index/useinkysyttya/kannykkapaikannus.html>

Tietosuojavaltuutetun toimisto. 2014. Työelämä. Julkaistu 14.11.2014. Luettu 30.3.2016. <http://www.tietosuoja.fi/fi/index/useinkysyttya/tyoelama.html>

Tikkanen, S. Aapio, L. Kaarnalehto, A. Kammonen, L. Laitinen, J. Mikkonen, J. & Pisto, M H. 2008. Ammattina turvallisuus. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Tilastokeskus. 2014. Tieliikenneonnettomuudet 2013. https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Tutkittua/Tilastot/tilastokirja/tieliikenneonnettomuudet_2013_netfi_id_15139.pdf

TOTTI. TOT-tietojärjestelmästä. TOT-tapaukset. Tapaturmavakuutuskeskus. Luettu 4.2.2016. <http://toti.tvl.fi/totcasepublic.view?action=caseList&totType=TOT>

TTK. Psykososiaalinen työkuormitus. Luettu 22.3.2016. http://www.tyoturva.fi/tyosuojelu/psykososiaalinen_tyokuormitus

TTK. Työstressi hallintaan. Luettu 22.3.2016. http://www.ttk.fi/tyoelaman_kehittaminen/tyostressi_hallintaan

Työaika. 2016. TTK. Luettu 18.1.2016. <http://www.ttk.fi/toimialat/metsaala/tyoaika>

Työehtosopimus. 2014. Yksityismetsätalouden työnantajat – Privatskogsbrukets arbetsgivare ry:n ja Meto – Metsäalanasiantuntijat ry:n välinen työehtosopimus 1.4.2014-31.1.2017. Perusosa. 19.3.2014. Helsinki.

Työ ja terveys, syy ja seuraus. 2016. Aamulehti 8.1.2016, 2.

Työterveyslaitos. 2015. Työterveyshuollon tehtävät. Päivitetty 2.12.2015. Luettu 20.1.2016. <http://www.ttl.fi/fi/tyoterveyshuolto/mita/sivut/default.aspx>

Työturvallisuuskeskus TTK. Metsäalan työalatoimikunta. Luettu 6.4.2016. <http://www.tyoturva.fi/toimialat/metsaala/tyoalatoimikunta>

Työturvallisuuskeskus, Metsäalan työsuojelutoimikunta. Sosiaali- ja terveysministeriö, työsuojeluosasto. 2006. Metsäalan työsuojelu. 13. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738

UPM. 2014. Year of progress. Vuosikertomus. Luettu 13.1.2015. http://assets.upm.com/Investors/Documents/2014/UPM_Vuosikertomus_2014.pdf

Valtioneuvoston asetus puunkorjuutyön turvallisuudesta (749/2001)

Viestintävirasto.10.11.2015. Matkaviestinverkon kuuluvuus. Luettu 4.2.2016. <https://www.viestintavirasto.fi/internetpuhelin/puhelin-jalaajakaistaliittymantoimivuus/matkaviestinverkonkuuluvuus.html>

Vilpas, P. Ohjeita kvantitatiiviseen tutkimukseen Osa 1. Metropolia ammattikorkeakoulu. Liiketalouden yksikkö. Luettu 21.3.2016. <https://wiki.metropolia.fi/download/attachments/86116000/Ohjeita+kvantitatiiviseen+tutkimukseen+osa1.pdf?version=1&modificationDate=1384264373000>

Väkivallan vähentäminen. 4.8.2014. Työpaikkaväkivalta. Luettu 16.3.2016. <http://www.vakivallanvahentaminen.fi/fi/index/vakivallanmuotoja/tyopaikkavakivalta.html>

Äijälä, O. 2016. Tapio. Luettu 31.3.2016. <http://tapio.fi/tapio/>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomakkeen postitusversio

1 (5)

Kysely työturvallisuudesta ja työhyvinvoinnista

Vastaa kaikkiin kysymyksiin. Jokaisessa kohdassa voit valita ainoastaan yhden parhaiten tilannettasi kuvaavan vaihtoehdon. Tarvittaessa voit jatkaa kirjoittamista sivun toiselle puolelle. Merkitse tällöin huolellisesti, mihin kysymykseen vastauksesi liittyy.

Perustiedot

Olen

- Toimihenkilö
- Metsuri

Ikä

- 20–40 vuotta
- 40–50 vuotta
- 50–70 vuotta

Työturvallisuus

Koen työskentelyn turvalliseksi

- Aina
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- En koskaan

Tapio Oy järjestää metsäalalle räätälöityä työturvallisuuskorttikoulutusta. Olisiko sinulla tarvetta tällaiselle koulutukselle?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

2 (5)

Työskentelen maastossa ns. normaalin työajan ulkopuolella (esimerkiksi iltaisin tai viikonloppuisin)

- Vähintään kerran viikossa
- Vähintään kerran kuussa
- Harvemmin kuin kerran kuussa
- En koskaan

Maastossa työskennellessäni pidän puhelinta yleensä

- Autossa
- Taskussa
- Laukussa
- En ota puhelinta mukaan maastoon

Maastossa työskennellessäni pidän ensiaputarvikkeita yleensä

- Autossa
- Taskussa
- Laukussa
- En ota ensiaputarvikkeita mukaan maastoon

Oletko työpäivän aikana tai työmatkalla jäänyt autolla kiinni esim. lumeen?

- Kyllä, ja tarvitsin apua päästäkseni irti
- Kyllä, mutta sain auton irrotettua yksin
- Kyllä, useamman kerran ja tarvinnut sekä apua että päässyt yksin irti
- En ole jäänyt kiinni

Onko mahdollisissa auton irrotustilanteissa syntynyt joitain vaaratilanteita itsellesi tai auttajalle? Millaisia?

Pelkäätkö kohtaavasi suurpetoja?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Oletko kokenut olosi uhatuksi asiakkaitten taholta?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Onko sinulle sattunut työtapaturma tai merkittävä läheltä piti -tilanne? Millainen?

Järjestelmät

Millainen järjestelmä yhdistyksellä pitäisi mielestäsi olla läheltä piti -tilanteiden ilmoittamiseksi?

Pitäisikö yhdistyksellä mielestäsi olla käytössä järjestelmä, jolla maastossa olijat voitaisiin turvallisuussyistä tarvittaessa paikantaa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Pitäisikö yhdistyksellä mielestäsi olla käytössä järjestelmä, jolla maastossa työskentelijöiden pitäisi ”kuitata” kunnossa olonsa aina tasaisin väliajoin?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Työhyvinvointi

Työni on henkisesti liian kuormittavaa

- Aina
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- Ei koskaan

Jos olet kokenut työsi henkisesti liian kuormittavaksi, niin mistä syystä?

Millaista Tyky-toimintaa toivot? Miten Tyky-toiminta auttaa sinua jaksamaan työssäsi?

Työsuojelu yhdistyksessä

Mielestäni MHY Lakeus huolehtii työsuojelusta

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Ei kovin hyvin, muttei kovin huonostikaan
- Melko huonosti
- Erittäin huonosti

Esitä esimerkkejä onnistuneista työsuojeluun liittyvistä käytännöistä.

Kommentteja ja kehitysehdotuksia

5 (5)

Onko sinulla joitain ehdotuksia, joiden avulla yhdistyksen työturvallisuutta ja työhyvinvointia voitaisiin parantaa? Kaikki ehdotukset ovat tervetulleita!

Kiitos vastauksistasi!